

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”Dom kallar oss emo”

- en kvalitativ studie utifrån ungdomars förståelse och kunskap om emo-kulturen.

Socionomprogrammet, Vt. 2009

C-uppsats

Författare: Sara Ahlström & Charlotte Bengtsson

Handledare: Staffan Höjer

Abstract

Titel: ”Dom kallar oss emo”- en kvalitativ studie utifrån ungdomars förståelse och kunskap om emo-kulturen.
Författare: Sara Ahlström och Charlotte Bengtsson
Handledare: Staffan Höjer
Nyckelord: Ungdomsgrupper, subkultur, emo, identitet och stil.

Syfte

Vårt syfte med denna uppsats är att få mer kunskap och förståelse kring emo-kulturen och de ungdomar som antas tillhöra den. Vi vill via de ungdomar som har inblick i och kunskap om kulturen beskriva och analysera denna kultur. Vår ambition är inte att påvisa sanningen om emo-kulturen och de ungdomar som antas tillhöra den, utan vi vill ge en bild av ungdomarnas subjektiva förståelse och kunskap om kulturen.

Frågeställningar:

- Hur beskriver och uppfattar ungdomarna vid emotrappan emo-kulturen? Utifrån: symboler, grupp tillhörighet, normer, attityder och stil.
- Hur tar sig identitetsskapandet uttryck hos ungdomarna vid emotrappan?
- Hur upplever ungdomarna utomståendes bemötande och uppfattningar och hur förhåller de sig till dem?

Metod

Vi har i vår uppsats ett hermeneutiskt synsätt och ett kvalitativt angreppssätt. Studien bygger på semistrukturerade intervjuer med åtta ungdomar som har kunskap om och insikt i kulturen. Då vi ville undersöka en specifik ungdomsgrupp och intervjua de ungdomar med insikt i denna använde vi oss av ett selektivt urval. Vårt val av informanter föll därför på de ungdomar som umgås och befinner sig vid den så kallade emotrappan inne i Nordstan.

Resultat

I vår undersökning har det framkommit att emobegreppet är diffust, då åsikterna är splittrade kring huruvida det är en musikstil, en klädstil eller en benämning på en person. Alla kan dock beskriva hur en emo ser ut och nämner svarta stuprör jeans, Converseliknande skor och en frisyr som är färgad i svart eller färggranna färger med en snedlugg som ofta döljer en ögat. Den viktigaste normen inom gruppen vid emotrappan verkar vara en öppenhet och acceptans för olika åsikter och värderingar. Ingen av våra informanter identifierar sig själv som emo trots att de i uttalanden säger sig vara en del av emogruppen. Vi tolkar det som en identitetsambivalens hos ungdomarna. Informanterna har en stor medvetenhet kring sin stil och en viktig del i deras identitetsskapande är att skilja ut sig och ”vara egen individ”. Det framkommer även att ungdomarna vid emotrappan är en utsatt grupp som upplever sig stigmatiserade av utomstående. Det vanligaste sättet att hantera utomståendes bemötande är att ”stänga av” och ignorera.

Förord

Vi vill börja med att tacka alla härliga ungdomar som vi har intervjuat. Tack för att ni ställde upp och ville dela med er av era tankar, kunskaper, upplevelser och erfarenheter! Utan er hade det inte blivit någon studie. Ett stort och varmt tack för er medverkan!

Tack till fältassistenter på Fältgruppen City för er hjälp i vårt sökande efter informanter och för att vi fick ta del av er kartläggning. Tack!

Vi vill också passa på att tacka vår handledare, Staffan Höjer, som varit ett stort stöd under uppsatsens genomförande. Dina idéer, tankar och reflektioner har varit inspirerande och till stor hjälp. Tack!

Men nu för dagen så är alla som klär sig svart, har svart hår, svarta runt ögonen... klassas som emo. När det finns olika stilar som är... tillexempel punk, dom brukar också ha svart runt ögonen fast dom e lite mer färgglada. Sen har vi gotharna, dom är också svarta och dom kallar sig ju emos fast än att dom egentligen inte är emos, dom är gothare.

– Felicia

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1:1 Syfte och frågeställningar.....	2
1:2 Bakgrund.....	2
1:3 Begreppsförklaringar.....	2
2. Tidigare forskning	4
2:1 Tidigare forskning om emo.....	4
2:1:1 Fältgruppens kartläggning av ungdomarna vid emotrappan.....	4
2:1:2 Punkrock, tonåringar och emo.....	5
2:1:3 En guide till emo-kulturen.....	5
2:1:4 Musikens påverkan på ungdomar.....	6
2:1:5 Emo-subkultur och kunskap om psykisk hälsa.....	7
2:2 Tidigare forskning av ungdomsgrupper.....	8
2:2:1 Modernitet, adolescens och kulturella uttryck.....	8
2:2:2 Ungdomar i offentligheten.....	9
2:3 Tidigare forskning om uttryck och stilar.....	10
2:3:1 Ungdom och stil.....	10
3. Teoretiska perspektiv	12
3:1 Utvecklingspsykologiskt perspektiv på ungdomar.....	12
3:2 Teorier om identitetsskapande.....	12
3:2:1 Symbolisk interaktionism.....	12
3:2:2 Social och personlig identitet.....	13
3:2:3 Kulturell friställning, individualisering och subjektivering.....	13
3:2:4 Erving Goffmans teori om stigma.....	15
3:3 Teorier om uttryck, stilar och symboler.....	16
3:3:1 Bricolage.....	16
3:3:2 Stiliseringsprocesser.....	16
3:4 Hantering av förtryck.....	18
4. Metod	20
4:1 Val av metod.....	20
4:2 Urval.....	20
4:3 Avgränsningar.....	21
4:4 Förförståelse.....	21
4:5 Genomförande.....	21
4:5:1 Litteratursökning.....	21
4:5:2 Intervjuer.....	21
4:6 Analysförfarande.....	22
4:7 Validitet.....	23
4:8 Reliabilitet.....	23
4:9 Generaliserbarhet.....	24
4:10 Etiska överväganden.....	24
5. Resultat och analys	25
5:1 Presentation av våra informanter.....	25
5:2 Emo-kulturen.....	26
5:2:1 Vad är emo?.....	26
5:3 Stil och identitet.....	32
5:3:1 Att hitta sin stil.....	32
5:3:2 Att hitta sig själv genom stilen.....	34

5:3:3 Fördomar, uppfattningar, bemötande och utsatthet från ”andra”	36
5:3:4 Ungdomarnas hantering av omgivningens bemötande.....	41
5:4 Gruppen.....	44
5:4:1 Grupptillhörighet.....	44
5:4:2 Rivalitet.....	47
6. Avslutande diskussion och konklusion.....	50
6:1 Sammanfattande diskussion kring resultaten.....	50
6:2 Avslutande reflektioner.....	52
6:3 Förslag till vidare forskning.....	52
7. Referenser.....	54
7:1 Litteratur.....	54
7:2 Internetkällor.....	55
Bilagor	
Bilaga 1: Intervjuguide.....	56
Bilaga 2: Informerat samtycke.....	57

1. Inledning

Olika ungdomsgrupper har genom tiderna varit föremål för forskares intresse. En del ungdomsgrupper definieras som problem och som forskare gäller det då att undersöka ungdomarnas avvikande beteende och komma med föreslag på åtgärd¹. En snabbt växande ungdomsgrupp på senare tid är den grupp ungdomar som sägs ingå i den så kallade emo-kulturen. Vad vi kunnat urskilja finns det än så länge inte mycket forskning om emo. En orsak till detta kan vara att fenomenet är relativt färskt. Dock har emobegreppet väckt en del intresse i media. Vid en sökning på emo i Mediarkivet över svenska dagstidningar ser man en mycket tydlig ökning av texter kring emo under de senare åren. Ökningen symboliserar en förändring av begreppets innebörd. Majoriteten av de, relativt få, artiklarna som skrivits om emo under 1990-talet behandlar begreppet som en musikstil. 1997 kan man se en förändring då emo framställs som något man kan vara och då i en artikel om nya ord². Under 2000-talet ökar antalet artiklar om emo som musikstil och först i mitten av 2000-talet verkar begreppet ha slagit igenom som benämning för något man kan vara, en livsstil. 2006 hittar vi 72 artiklar kring emo och redan året därpå finns 279 artiklar. Från 2006 till 2007 har antalet artiklar alltså mer än tredubblats och ökningen har sedan fortsatt fram till idag³. I många artiklar har det försökts frambringa en klarhet i vad emo är, men det råder diffusa meningar kring begreppet.

I insändare till tidningar från ungdomar är vanligt förekommande åsikter att emos har en utmärkande stil med färgade tuperade frisyreer och svart klädstil, är deprimerade och självdestruktiva. I ett test på Göteborgs Postens hemsida kan man ta reda på hur emo man är. Genom att välja svarsalternativ som ”jag tycker att livet suger”, ”jag gråter varje gång jag lyssnar på musik, går på spelning eller när någon dissas mig på msn”, ”jag har svart frisyr med längre lugg och svart klädstil” samt ”jag lyssnar medvetet på musik som får mig att tänka på saker som gör mig ledsen” blev resultatet ”super-emo”⁴. Är dessa påståenden bara fördomar eller ligger det någon sanning bakom dem? Skulle fördomarna överrensstämma, utgör i så fall kulturen en riskgrupp? För socionomer kan det vara angeläget att ha kunskap och förståelse kring emo-kulturen oavsett om den utgör en riskgrupp eller ej då det kan vara till hjälp i mötet med ungdomar, kulturen och medias bild. Ungdomstiden har av många forskare ansetts vara en seismograf, det vill säga ett mätverktyg där ungdomskulturen har antytt vad som pågår under samhällets fasad. Förändrade mönster i ungdomskulturen betyder därmed ett samhälle i förändring. Detta har gjort att många samhällsforskare har intresserat sig för ungdomskulturen och vad olika kulturer säger om just vår tid⁵.

Fältarbetarna vid Fältgruppen city i Göteborg har gjort en kartläggning av ungdomarna som hänger vid den så kallade emotrappan i Nordstan. Från kartläggningen framkom att ingen av de 30 ungdomar de intervjuade kallade sig själv emo⁶. Detta var också tydligt i våra efterforskningar på internetforum där det visade sig att få definierade sig själva som emo. Hur kommer det sig att så få vill bekanta sig och definiera sig som emo? Är emo snarare ett skällsord än en positiv benämning? Är emos en stigmatiserad subkultur? Går det överhuvudtaget att definiera sig som emo?

Tillsammans har dessa faktorer bidragit till en nyfikenhet och väckt ett intresse från vår sida att utforska fenomenet närmare.

¹ Fornäs, Lindberg & Sernhede 1994

² Norlen 1997

³ www.mediarkivet.se/2009-03-27

⁴ www.gp.se/2009-03-23

⁵ Sernhede 1995

⁶ Javaherinasab och Skogholm 2008

1:1 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår uppsats är att få mer kunskap och förståelse kring emo-kulturen och de ungdomar som antas tillhöra den. Vi vill via de ungdomar som har inblick i och kunskap om kulturen beskriva och analysera denna kultur. Vår ambition är inte att påvisa sanningen om emo-kulturen och de ungdomar som antas tillhöra den, utan vi vill ge en bild av ungdomarnas subjektiva förståelse och kunskap om kulturen. För att besvara vårt syfte har vi tagit hjälp av tre frågeställningar:

- Hur beskriver och uppfattar ungdomarna vid emotrappan emo-kulturen? Utifrån: symboler, grupp tillhörighet, normer, attityder och stil.
- Hur tar sig identitetsskapandet uttryck hos ungdomarna vid emotrappan?
- Hur upplever ungdomarna utomståendes bemötande och uppfattningar och hur förhåller de sig till dem?

1:2 Bakgrund

Emobegreppet uppkom som en förkortning av emotional hardcore som är en förgrening av hardcoregenren med ett mer melodiskt sound. Under mitten av 1980-talet utvecklade många amerikanska band inom hardcoren en mer melodisk stil och började skriva texter om känslor. Bandet Rites of Spring är legendariska i sammanhanget⁷. Sångaren Guy Picciotto var starkt influerad av hardcorebandet Minor Threat från Washington vars låttexter handlade om att vara emot allt; polisen, samhället, alkohol, sex och varandra. Picciotto bildade 1984 bandet Rites of Spring. Men istället för att skriva om hatet mot samhället handlade texterna om hans personliga lidanden och tillkortakommanden. Picciotto gav allt på scenen och grät öppet vilket fick många i publiken att göra detsamma. Detta gjorde att musiken kom att kallas för emotional hardcore; emo. Bandet blev kortlivat men mycket populärt. Efter splittringen 1986 växte en stor våg av emoband upp över hela USA⁸. Emo-kulturen har under åren växt mer och mer och är enligt musikredaktörerna på den amerikanska musiktidningen Alternative Press ett fenomen med både ett eget språk, stil och ideologi⁹. I Sverige har emomusiken dock inte fått något stort genomslag förrän de senaste åren¹⁰.

1:3 Begreppsförklaringar

Emotrappan – den trappa som finns inne i Nordstan precis innan tunneln som leder till Göteborgs centralstation. Vid trappan samlas ungdomar dagligen för att umgås.

Fashioncore – den klädstil som ofta kopplas ihop med emo. Den närmaste förklaringen av klädstilen ges på inte allt för tillförlitliga Wikipedia. Dock används den förklaringen i brist på bättre alternativ. Där beskrivs att det typiska för stilen är smala svarta stuprörsjeans och randiga svart- och rödsvarta tröjor eller musikbandtröjor samt Converse eller smala skateskor på fötterna. Svart hår och lång snedlugg som täcker ena ögat är vanligt och det förekommer även mer utstickande färger i håret än svart. Inom stilen används svart kajal av både killar och tjejer¹¹.

Ungdomar – med begreppet syftar vi på individer i åldern 13-19 år. Denna period i livet kan förklaras med det utvecklingspsykologiska begreppet adolescensen.

⁷ Greenwald 2003

⁸ Ibid.

⁹ Simon & Kelley 2007

¹⁰ www.sv.wikipedia.org/2009-03-26

¹¹ www.sv.wikipedia.org/2009-03-27

Subkultur – Nationalencyklopedin förklarar subkultur som ”*ett idé- och handlingsmönster som tillhör en viss grupp inom en större samhällelig enhet*”¹². Inom ungdomskulturen har subkulturbegreppet använts sen 1970-talet då Birminghamskolan talade om ungdomskulturer som egna delsystem i samhället¹³. Det är emellertid svårt att dra en gräns mellan subkultur och mainstream. Sociologen Simon Frith riktade kritik mot Birminghamsskolan som han tyckte förenklade subkulturen. I själva verket finns ingen tydlig gräns mellan olika subkulturer och Frith menar att en individ inte nödvändigtvis identifierar sig med, eller själv anser sig tillhöra en viss kultur även om han eller hon utåt sett framstår som en fullvärdig medlem av den¹⁴.

Symboler – är ett tecken som betyder något mer än sig själv. Symboler tillskrivs betydelse först när blivit tolkade och är ett uttrycksmedel för individen att visa vem hon eller han är. Symboler används även av grupper för att markera gränser mot resten av omgivningen. Symbolanvändandet är ett sätt att kommunicera med omvärlden och få bekräftelse på vår existens¹⁵.

¹² www.ne.se/2009-03-26

¹³ Bjurström 2005

¹⁴ Frith 1978

¹⁵ Lalander & Johansson 2007

2. Tidigare forskning

Vi har inte funnit någon forskning kring emo-kulturen där ungdomar med inblick och kunskap om kulturen fått ge sin syn på fenomenet. I boken *Nothing feels good - punkrock, teenagers and emo* försöker journalisten Andy Greenwald reda ut emobegreppet. Vi har även tagit del av boken *Everybody hurts - the essential guide to emo culture* där två erfarna musikjournalister beskriver emo-kulturen. Böckerna är dock inte vetenskapliga då ingen av dem använder sig av varken tidigare forskning eller några teoretiska perspektiv. Mycket av det som skrivs om i böckerna är baserat på författarnas egna erfarenheter och kunskaper. Vi har ändå valt att referera till böckerna då det inte finns någon annan forskning som ringar in emobegreppet. Vi har också använt oss av en kartläggning av ungdomarna vid emotrappan som Fältarbetarna på Cityenheten i Göteborg har gjort. Vi har hittat två vetenskapliga artiklar som berör emobegreppet och kan vara av relevans för vår studie. Dessutom har vi även tittat på närliggande forskning om ungdomsgrupper samt forskning om uttryck och stilar.

2:1 Tidigare forskning om emo

2:1:1 Fältgruppens kartläggning av ungdomarna vid emotrappan

Fältarbetarna på Cityenheten i Göteborg gjorde hösten 2008 en kartläggning av de ungdomar som uppehöll sig vid emotrappan¹⁶. Bakgrunden till kartläggningen var bland annat att undersöka om det rörde sig om ungdomar i riskzonen och vad ungdomarna själva ansåg skulle behövas för att de inte skulle vistas i en så utsatt miljö som Nordstan. Fältarbetarna Christian Skogholm och Gilak Javaherinasab intervjuade 30 ungdomar och fyra ungdomsarbetare med olika befattningar. De frågade de intervjuade ungdomarna om klassbakgrund, boende, ålder och kön. Resultatet gav en bild av en heterogen grupp ungdomar. Könsmässigt var det 60 % killar och 40 % tjejer, en ovanligt jämn könsfördelning för att vara i det offentliga rummet. Åldern varierade mellan 14-20 år men en stor majoritet, 26 av 30, var mellan 15-17 år. Tolv av ungdomarna bodde på Hisingen, fem bodde i centrum, fem i nordost och resterande sex i kranskommuner till Göteborg. Anmärkningsvärt var att ingen kom från de västra delarna av Göteborg. Detta tror Skogholm och Javaherinasab kan bero på att Nordstan blir en mer naturlig mötesplats för de som bor på andra håll eftersom det då är den första centrala hållplats man når till skillnad från de ungdomar som bor i de västra delarna. Av de 30 ungdomarna bodde 18 ihop med båda sina föräldrar, nio bodde med en av föräldrarna och tre bodde på institution. Arbetarklassbakgrund var den vanligaste bakgrunden men flera hade också medelklassbakgrund. Några ungdomar levde i samhällets marginal och hade klara sociala problem skriver Skogholm och Javaherinasab. Det rör sig alltså om en heterogen grupp ungdomar från olika stadsdelar och klassbakgrunder och där vissa hade sociala problem men andra inte. En gemensam nämnare var dock att många ungdomar hade en svag lokal förankring och därför hellre valde att vara i centrala Göteborg än i sina stadsdelar/hemkommuner. Flera uppgav att de inte hade några vänner i sitt hemområde och att det var lättare att bli accepterad för sin stil i centrala Göteborg. Sex av informanterna uppgav att de inte alls kunde vara i sitt eget grannskap eftersom de inte var accepterade av andra ungdomar där. Skogholm och Javaherinasab ser också att ungdomarna är en utsatt grupp och menar att en orsak skulle kunna vara att de bryter radikalt mot den heteronormativa samhällsnormen. Den gemensamma nämnaren är en känsla av att inte passa in någon annanstans. Då fältarna inte anser att emotrappan är det ultimata stället för ungdomar att vistas på försökte de ta reda på om det var något som ungdomarna saknade i centrala Göteborg som skulle kunna få dem att sluta hänga vid trappan. 13 av ungdomarna svarade att de saknade en öppen verksamhet där man ”bara kunde vara”. De övriga 17 personerna kunde dock inte

¹⁶ Skogholm & Javaherinasab 2008

komma på någonting de saknade förutom möjligtvis toaletter och snällare vakter. Slutligen svarade samtliga 30 ungdomar nej på frågan om de kallar sig själva för emo.

2:1:2 Punkrock, tonåringar och emo

Andy Greenwald försöker i *Nothing feels good - punkrock, teenagers and emo*¹⁷ reda ut emobegreppet. Att säga att emo betyder olika saker för olika personer är en grov underdrift menar Greenwald, emobegreppets mest karakteristiska drag är att ingen kan sätta fingret på vad det är. Greenwald lät inför skrivandet av sin bok flera av sina vänner som jobbar professionellt med musik svara på frågan vad emo är. Inget svar var det andra likt. Vissa av hans vänner tolkade emo i dess ursprungliga version, enbart som en musikgenre. Andra menade att det är en subkultur och ytterligare andra att det handlar om en speciell grupp fans som går in i musiken för djupt.

Ursprungligen användes begreppet om en gren av hardcorescenen där känslorna spelade en stor roll i musikskapandet och var då en förkortning av emotional hardcore. Med tiden började det användas även på band som inte spelade hardcore och emo blev snarare en förkortning av enbart emotional. Begreppet kunde då användas på allt från modetrender till ”sad-eyed kids”. Greenwald skriver vidare att alla ungdomar som lyssnat till emo har sin egen version av vad det är, vilka band som passar in i genren och vilka som inte gör det. Få band vill däremot kalla sig emo själva. Greenwald ger ett par orsaker till varför, det ena är att ingen vet vad emo betyder och därför kan ingen heller etikettera sig som det själv. För det andra menar han att många band överhuvudtaget inte vill etikettera sig in i en viss stil som media många gånger sätter på dem och jämför med grungen. Nirvana som är det mest kända grungebandet sa sig själva vara ett punkrockband. Det var media som satte etiketten grunge på dem, vilket med tiden utvecklades till en hel stil och idag snarare för tankarna till flanellskjortor än musik, skriver Greenwald.

Greenwald själv vill istället definiera emo som förhållandet mellan ett band och dess fan. Han skriver att emo är en ungdomlig, romantisk längtan efter att förstå världen och sig själv. På detta sätt menar han att varje person ur varje generation har sitt eget emoband, ett band som betydde mer än något annat för dem under ungdomstiden. Ungdomstiden är en svår tid skriver Greenwald, fylld av tankar och funderingar kring sig själv och världen. Individerna försöker hitta sig själv men vardagen kan ofta vara tuff. Kompisar överger en, man kanske känner att man inte passar in, man är olyckligt kär, man misslyckas i skolan. Ofta finns en känsla att man är helt ensam om att känna någonting och det är här emomusiken kommer in. Plötsligt upptäcker man att det finns fler som har gått igenom det man själv går igenom, fler som utan att fördöma eller anmärka bekräftar det som man själv upplevt. Genom att lyssna till musiken och texterna förstår man att man inte är ensam vilket kan kännas både skönt och stärkande. Greenwald menar också att emo, till skillnad från exempelvis punken, är inkluderande, alla är välkomna då det är bättre att vara tillsammans än att vara ensam.

2:1:3 En guide till emo-kulturen

I boken *Everybody hurts - an essential guide to emoculture*¹⁸ har författarna Leslie Simon och Trevor Kelley, till vardags redaktör respektive journalist på det amerikanska musikmagasinet *Alternative press*, samlat ihop en emoguide för tonåringar. Boken består av delar som fashion, musik och film och ett kapitel som på ett humoristiskt sätt beskriver emons ursprung, där både William Shakespeare och Jane Eyre omnämns som föregångare.

¹⁷ Greenwald 2003

¹⁸ Simon & Kelley 2007

Författarna skriver att begreppet emo har sitt ursprung ur punkrocken men har utvecklats till ett sätt att vara, "a state of mind". Emo-kulturen är en plats för de som inte passar in men som vill passa in bland andra som inte heller passar in. Emo, skriver författarna, är något man föds som, inte något man blir för att man gillar musiken eller kläderna: "*The point is that if you are born an emo typ, you're often going to feel like an awkward social outcast and- for better or worse- you're probably going to look that way to*"¹⁹.

En emo definieras alltså som någon som inte passar in i den "vanliga" världen. Vidare definierar författarna emo som en person som är ganska osäker, osporig, har otur i kärlek samt mycket känslfull och empatisk och lätt tar till sig andra personers smärta, och också lätt känner smärta själv. Att skilja ut sig från mängden kan också ses som en viktig del av emo-kulturen, och författarna ger tips på hur man kan göra sina egna accessoarer för "*items uniquely your own are a key part of the emo fashion philosophy*"²⁰.

Tydligt i boken är att klädstilen verkar skilja sig en del från fashioncore, som är den klädstil som i Sverige ofta kopplas ihop med emo. De emoundomar som boken målar upp klär sig i sweatshirts och blazer om de är killar, och tunikor och koftor om de är tjejer²¹. För emotjejer är huvudmålet att se så söt ut som möjligt. De smala jeansen är dock ett måste skriver författarna. Tips man får från boken handlar om att klä sig som sitt favoritband, eller att göra sina egna kläder för att få en mer unik stil. Boken breddar sedan begreppet emo till att gälla i stort sett all independentfilm som gjorts i USA de senaste åren. Även filmer som är speciellt känslamma är typiska emofilmer, menar författarna. Vad gäller böcker finns en väldig blandning där allt från J.D Salingers *Räddaren i nöden* till böckerna om Harry Potter nämns som exempel på emoböcker²².

2:1:4 Musikens påverkan på ungdomar

Ungdomars musiksmak har under hela 1900-talet väckt motstånd och förfäran hos den vuxna befolkningen. Under 1920-1930-talet diskuterades om hur skadlig jazzen var för ungdomar. Jazzen beskrevs som en infektionssjukdom och svenska musikerförbundet varnade för den²³. På 1950-talet talades om rockmusikens inverkan på ungdomar och många ansåg att rockmusiken låg bakom den ökade tonårskriminaliteten och ungdomskravallerna i storstäderna. På 1960-talet var det popen som ansågs skadlig då den sades vara drogromantisk och medverka till att ungdomar fick helt fel normer och värderingar. På samma vis har det fortsatt med hårdrocken som ansågs stå för djävulsdyrkan, punken som ansågs öka rasismen och house och technomusiken som kopplats samman med droganvändning och en liberalare syn på droger. Vilken musikgenre som utpekats som boven varierar alltså över tid och det verkar som det är just den allra senaste som anses vara skadlig. Idag skulle knappast någon beskylla jazz eller rockmusiken för att vara omoralisk²⁴.

I artikeln *Can music preference indicate mental health status in young people?*²⁵ av Felicity Baker och William Bor analyseras ett antal studier för att få svar på om ungdomars beteende påverkas av musik och dess texter eller om beteendet redan existerar hos individen. I artikeln betonas musikens betydelse för ungdomar som

¹⁹ Simon & Kelley 2007 s 53

²⁰ Simon & Kelley 2007 s 59

²¹ Simon & Kelly 2007

²² Ibid.

²³ Bjurström 1993

²⁴ Ibid.

²⁵ Baker & Bor 2008

befinner sig i adolescensens sociala och känslomässiga värld och som håller på att utvecklas och individualiseras. I texten framhålls även de professionellas växande oro över den mängd media, inklusive musik och musikvideos, ungdomar utsätts för och dess eventuella effekter på deras psykiska välmående. Media har uppdagat bekymren kring kopplingarna mellan musik, subkulturer och beteende som självmord, våld och droganvändning. Exempelvis så kopplade media ihop två amerikanska studenters beteende med deras lyssnande på Marilyn Mansons musik då de dödade 12 elever och skadade desto fler på en skola 1999. Mer nyligen, 2007 i Australien, tog två tonårstjejer dubbelsjälvmord. Media sammanlänkade deras psykiska tillstånd med emomusik.

Baker och Bor betonar musikens betydelse för människan och menar att den speciellt under adolescensen uppfyller en mängd av funktioner. Musik och texter kan spegla mycket kring de saker som ungdomar reflekterar över som exempelvis identitet, självständighet/osjälvständighet, separation/anknytning, värderingar och självuppfattning²⁶. Vidare så kan musiken och texterna skildra motstånd till auktoriteter, utvecklandet av jämlika relationer och om att lära sig om saker utan att kommunicera med signifikanta vuxna. Musiken sägs kunna reglera känslor genom att tillfälligt tillåta en fly från tankar och känslor och frigöra undertryckta känslor som ångest, energi och ilska. Eftersom musik otvivelaktigt är en betydelsefull del i ungdomars liv kan det vara på sin plats att mer omfattande säkerställa kopplingar mellan musikstilar och psykologiska attribut²⁷.

Baker och Bor uppger att de genom sin undersökning av olika studier kommit fram till att det finns en relation mellan olika musikgenre och bland annat antisocialt beteende, sårbarhet för självmord och droganvändande. Dock menar de att flertal studier förkastar att musik skulle vara en orsaksfaktor till självmord men kan möjligtvis väcka tanken på självmord. Ett begränsat antal studier har hittat korrelationer mellan musik och den psykiska hälsan. Baker och Bor uppger dock att det behövs mer forskning för att bestämma huruvida kopplingen mellan musik hos dem med diagnostiserade psykiska hälsoproblem skiljer sig från kopplingen mellan musik och den generella unga befolkningen²⁸.

2:1:5 Emo-subkultur och kunskap om psykisk hälsa

Lydia Scott och Anna Chur-Hansen undersöker i sin studie *The mental health literacy of rural adolescents: Emo subculture and SMS texting*²⁹ ungdomars läs- och skrivkunnighet inom området psykisk hälsa. Scott och Chur-Hansen ville med sin undersökning identifiera områden för vidare forskning och rekommendera förbättrade utbildningsprogram för psykisk hälsa. Läs- och skrivkunnighet inom området psykisk hälsa syftar till att kunna beskriva kunskap och tankar om psykiska sjukdomar som underlättar igenkännande, hantering och förebyggande åtgärder. Det inkluderar förmågan att känna igen en specifik psykisk sjukdom, kunskap och tankar om riskfaktorer för psykisk hälsa, kunskap och tankar om lämplig självhjälp och möjliga professionella interventioner samt attityder vilka underlättar att söka lämplig hjälp.

I denna undersökning påträffade Scott och Chur-Hansen två nya områden som behöver vidare forskning, varav ett av områdena var emo-subkulturen. Utvecklingen av emo-subkulturen bland ungdomar lyfts fram i relation till hur människor hanterar smärta. Påträffade attribut hos medlemmar av emo-subkulturen inkluderar offentlig demonstration av känslor, att känna sig missförstådd och att ha ett självskadande

²⁶ Baker & Bor 2008

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid.

²⁹ Scott & Chur-Hansen 2008

beteende³⁰. En av informanterna i studien diskuterade emo-subkulturen när han svarade på en fråga gällande kännedom om depression. Han uppgav då att han fångat upp en del ifrån media kring depression och att han upplevde det dystert med alla filmer som handlar om emo och om självdestruktivitet som att skära sig. I artikeln jämför informanten emo med gothare men med en viss skillnad. Bilden som ges av emos är att livet känns förfärligt, att det är mycket känslor och att man skär sig. Det som framkom av studien var därmed den roll som emo-subkulturen kan ha för ungdomar i deras förståelse av psykiska sjukdomar. Dock är det oklart vilken inverkan utvecklingen av emo-subkulturen har på förståelsen av psykiska sjukdomar och behöver vidare forskning³¹.

2:2 Tidigare forskning av ungdomsgrupper

2:2:1 Modernitet, adolescens och kulturella uttryck

Sernhede har i sin avhandling *Modernitet, adolescens och kulturella uttryck*³² tittat på vilka uttryck ungdomskulturen tar sig i det senmoderna samhället. Han börjar med att beskriva hur senmoderniteten påverkar ungdomar och använder sig av Ziehes begrepp kulturell friställning³³. Sernhede kopplar den kulturella friställningen till utvecklingspsykologins adolescensbegrepp. Han menar att för den unga människan är det än mer jobbigt med den osäkerhet och ångest som friheten ger, då även den inre världen kännetecknas av oro och osäkerhet³⁴.

Sernhede går sedan vidare i sin avhandling genom att knyta samman begreppen kulturell friställning och adolescensen med vad han fått fram i sin bok *Under rocken* där han tillsammans med Johan Fornäs och Ulf Lindberg tittat på vilken roll rockmusiken spelar för ungdomar som spelar i band. Han kommer fram till att man med hjälp av musik, text och stil kan bearbeta adolescensens konflikter. Självförstärkning kan också upplevas, dels genom att musiken både för lyssnaren och den som utövar den kan ge uttryck för starka känslomässiga reaktioner, genom det höga ljudet och soundet kan man tillfälligt uppleva hur ens fasta ”jag-gränser” upplöses och man regredierar tillbaka i tiden och känner sig levande i hela kroppen. Detta har i sig en terapeutisk inverkan. I rockmusiken kan ungdomarna hitta andra ideal än de som de får genom familjen och skolan. Sernhede jämför rockmusiken med idrotten, om man har svårt att klara av skolans krav kan idrotten eller musiken bli en väg att hantera detta. Det kan också vara viktigt att få prova olika ideal i ungdomen för att kunna finna sin egen identitet och bryta med föräldrarnas³⁵. Sernhede fann också att det utvecklades läroprocesser hos ungdomarna i rockbanden. Han menar att dessa läroprocesser inte är specifika för rockband utan finns i alla ungdomskulturer som använder sig av symboliska uttryck. Tre huvudtyper av läroprocesser upptäcktes hos ungdomarna i rockbanden: Dels de som svarade mot kraven från den *yttre världen* med ekonomiska, sociala och materiella villkor, dels de som svarade mot kraven från en *intersubjektiv värld* med normer, värderingar och symboler och till sist de som svarade mot kraven på den *subjektiva världen* av psykiska erfarenheter och behov. Varje grundtyp kunde sedan delas upp i tre typer av kompetens. Kompetenser ungdomarna fick nytta av i den yttre världen var *praktiska färdigheter*, t.ex. hur man spelar gitarr, *administrativa färdigheter*, som att hantera musikföreningens ekonomi, samt *kognitiva kunskaper*, som att lära sig olika saker om musiklivet. Läroprocesserna som ungdomarna tog till sig i den

³⁰ Scott & Chur-Hansen 2008

³¹ Ibid.

³² Sernhede 1995

³³ För förklaring av begreppet se s.13

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

intersubjektiva världen var om symboler, stilar och språk. För att kunna använda sig av symboliska koder som stilar och uttryck måste man veta hur de uppfattas av andra, man måste lära sig meningen med symboliska uttryckssystem. Ungdomarna blev också tvungna att lära sig normer och värderingar och vilka som ska gälla i bandet. De lärde sig därmed hantera konflikter som uppstår. Till sist lär man sig en relationell förmåga, en förmåga att känna sig som medlem i en grupp. Den tredje typen av läroprocesser är de subjektiva. Medlemmarna i ett rockband lär känna sig själva och utvecklar en reflexiv förmåga och en identitet utifrån sina resurser och begränsningar. Man utvecklar också mål och ideal för sitt liv genom att tillsammans testa på olika sätt att leva på. Till sist handlar också rocken och rockspelande mycket om att få uttrycka sig själv och sina innersta behov. Genom att kunna leva ut sina impulser och drifter och ge dessa symboliska former kan man få en djupare förståelse för sig själv. Även om de subjektiva läroprocesserna utvecklas i hög grad är det de intersubjektiva som utvecklas mest hos ungdomarna i rockbanden. Till skillnad från i skolan får man i gruppen på egen hand öva på att hantera konflikter och samspeja med andra människor, utan någon vuxens inverkan. Ungdomarna i undersökningen betonar också vikten av att själva få bestämma över sin fritidssyssla och göra något på egen hand utan vuxna. Aktiviteter under vuxet inseende bidrar inte på samma sätt till att ungdomarna själva anstränger sig att hitta lösningar och bygga normer. En annan viktig skillnad är att i ungdomsgängets läroprocesser finns inga givna svar, utan man måste själv försöka hitta sina svar vilket leder till ett öppet sökande som kan bli ett sätt att hantera det senmoderna samhällets snabba förändringar³⁶.

2:2:2 Ungdomar i offentligheten

I sin avhandling om ungdomsoffentligheten i Göteborg, *Öppna rum*³⁷, ser Björn Andersson fyra ytterlighetspositioner bland ungdomar. Dessa fyra är uteorienterade, urbant orienterade, lokalt orienterade och privat orienterade. De uteorienterade rör sig ofta ute på både i grannskapet och i stadens centrum. De urbant orienterade rör sig endast i stadens centrum och mycket sällan i de lokala kvarteren. De lokalt orienterade rör sig däremot nästan uteslutande i sin närmiljö och är sällan inne i centrum. De privat orienterade rör sig varken i centrum eller i de lokala kvarteren utan är nästan uteslutande hemma. I fältarbetarnas karläggning av ungdomarna vid emotrappan framkommer att i stort sett samtliga ungdomar enbart vistas i de centrala delarna av staden och inte i sitt grannskap. Vi väljer därför att enbart redogöra mer djupgående för denna grupp.

De urbant orienterade ungdomarna går ofta på musikspelningar eller caféer i centrala Göteborg men nyttjar i mycket liten utsträckning fritidsgårdar eller andra lokala verksamheter. Däremot är kopplingar till olika lokaler och verksamheter i centrala staden en viktig identitetsmarkering för de urbant orienterade ungdomarna. Grannskapet ses av den här gruppen som alltför begränsat och väljs därför bort till förmån för den centrala staden. Gruppen är överrepresenterad vad gäller hur många som upplevt obehag i det egna bostadsområdet. I den här gruppen finns ungdomar som Andersson skriver är mycket stilmedvetna. Dessa kan anses vara lite udda och utanför i det lokala närområdet vilket skulle kunna vara en förklaring till att de söker sig in till centrum.

Andersson kommer också fram till att vissa läroprocesser utvecklas hos ungdomarna i det offentliga rummet. Tyngdpunkten lägger han på att våga testa gränser och göra nya saker, att pröva sin frihet och självständighet och se sig själv på ett nytt sätt. Det handlar också om att lära sig social kompetens och en förmåga att fungera kollektivt. Andersson

³⁶ Sernhede 1995

³⁷ Andersson 2002

menar också att det är viktigt att ha med sig att ungdomar i stadens offentliga rum relaterar till andra ungdomar och inte till vuxna³⁸.

2:3 Tidigare forskning om uttryck och stilar

2:3:1 Ungdom och stil

Erling Bjurström har i sin avhandling *Högt och lågt*³⁹ undersökt hur ungdomar ser på ungdomsstilar och hur ungdomsstilar samvarierar med variabler som utbildning, kön och klassbakgrund. Han har genomfört två enkätundersökningar, en i Göteborg och en i Gävle, med sammanlagt 1563 respondenter fördelade på de två städerna.

Respondenterna gick i gymnasieskolan eller i grundskolans årskurs 9. Han har även intervjuat 22 gymnasieungdomar i Stockholm.

Det Bjurströms undersökning i första hand har kommit fram till är att olika ungdomsstilar framförallt är beroende av utbildning och kön. Klassbakgrunden är inte lika tydlig, till viss del sammanfaller arbetarklassbakgrund med de genrer som de ungdomar på yrkeslinjen lyssnar på, men de ungdomar från arbetarklassbakgrund som går på teoretiska program visar samma intresse som de teoretiska ungdomarna med medelklassbakgrund. Det är alltså gymnasielinjen som utgör skillnaden, inte klassbakgrunden. Bjurström menar att detta kan bero på den individualiserade kultur vi lever i idag där man inte alls på samma sätt som förr uppfostras till att ta över sina föräldrars sociala och ekonomiska positioner. Bjurström jämför med Bourdieus förklaring om hur symbolisk makt överförs från en generation till en annan och menar att denna process blivit långt mer komplicerad idag. Det är inte längre lika självklart vad som är finkultur, eller som Bjurström skriver, hög och låg smak. Kanske beror detta på att samhället förändras i en allt snabbare takt där också smaken förändras mellan generationerna.

De flesta ungdomar anser sig inte tillhöra någon specifik subgrupp utan kategoriserar sig som ”vanlig” eller ”ingen speciell stil”. Att kategorisera sig på detta vis är lika vanligt hos ungdomar på de praktiska och de teoretiska linjerna. Det går alltså inte att finna att subgrupper i sig skulle tilltala ungdomar från en viss bakgrund eller på en viss linje. Dock visar det sig att fler flickor än pojkar kan sorteras in i denna kategori. En av anledningarna tycks vara att hårdrocken är stor bland killarna, medan rockmusik är stor bland tjejerna. Rockmusiken räknas dock till mainstreamstilen vilket inte hårdrocken gör. Bjurström funderar på om den från början typiskt manliga rockkulturen i takt med att den blivit mer tillgänglig för kvinnor har förlorat sin autenticitet och fått killarna att dra sig undan till andra sammanhang. Det kan också vara så att tjejer har ett mer processinriktat sätt att se på stil och därmed inte lika gärna vill snäva av sin egen stil och placera sig i ett fack. Killar har då ett mer produktinriktat perspektiv med en vilja att skriva in sig i en viss stil och därmed avgränsa sig mot andra⁴⁰.

Gränserna mellan olika ungdomskulturer kan vara mycket diffusa, vilket i stor utsträckning beror på att ungdomsstilar ingår i en dialogisk relation och lånar stilelement av varandra. Många ungdomar medgav själva att de hade svårt att finna en tydlig gräns mellan olika stilar. I vissa fall har dialogismen mellan stilar gått så långt att stilar med totalt olika ideologiska och politiska ståndpunkter lånat stilelement av varandra, till exempel i synt, punk, prog och skinheadkulturen. Dialogismen mellan

³⁸ Andersson 2002

³⁹ Bjurström 1997

⁴⁰ Ibid.

ungdomsstilar har knappast förekommit innan 1970-talet och kan ses som ett postmodernt drag i ungdomskulturen.

Många ungdomar har idag också stor kunskap om sin stil och dess ursprung, något som Bjurström med Eric Hobsbawns ord kallar ”konstruerade traditioner”. De flesta stilar har funnits under en ganska kort period och ungdomarna kan dess ursprung, historia och spridning. Genom ett reflexivt förhållningssätt kan man tala om och ifrågasätta sin stil, Bjurström exemplifierar det med ett intervjuutdrag där två punktjejer diskuterar om det verkligen finns riktigt punk nuförtiden⁴¹.

⁴¹ Bjurström 1997

3. Teoretiska perspektiv

Det finns en mängd teoretiska begrepp som kopplas till ungdomsgrupper, identitet och symboliska uttryck. Vi har valt teorier och teoretiska begrepp som fokuserar på ungdomars identitetsskapande och ungdomar i ungdomsgrupper då dessa kan anses ha stor relevans för våra forskningsfrågor. För att kunna föra ett teoretiskt resonemang kring de negativa bemötanden och uppfattningar som ungdomarna beskriver att de upplever har vi även valt att referera till teorier om hur man hanterar förtryck.

3:1 Utvecklingspsykologiskt perspektiv på ungdomar

Ove Sernhede oroas över att många forskare inte tycks ta hänsyn till ungdomens psykologiska aspekt utan enbart ser ungdomen som en narcissistisk grupp. Sernhede vänder sig emot de forskare som talar om narcissism som något patologiskt och menar att detta är en högst naturlig del av adolescensen. Dessutom, menar han, ska inte narcissismen ses som att älska sig själv, utan snarare som osäkerheten och svårigheten att acceptera sig själv⁴². När ungdomar söker bekräftelse och stabilisering av sin identitet i kompisgäng och genom estetiska upplevelser ska detta förstås med utgångspunkt i narcissismen menar Sernhede. Det kreativa skapandet är som störst under de senare ungdomsåren, vilket Heinz Kohut psykologiskt förklarar med att narcissismen öppnar för impulser från detet och att regredieringen som äger rum i adolescensen gör att kontakten mellan det medvetna och omedvetna blir starkare⁴³. Detta öppnar upp för en kreativitet och Sernhede pekar på att detta kan vara ett sätt för ungdomar att hantera, bearbeta och symbolisera de konflikter de har med sig själva i denna livsfas. Adolescensen ska också ses som en andra chans, genom att ungdomar här kan rätta till det som gått snett vid den första individuationen och nu ska frigöra sig från hemmets band och hitta in i samhället. Detta kan ske genom att lära sig ungdomskulturens symbolspråk och fly från föräldrarna in i en delvis annan kultur. Ungdomskulturers olika symbolspråk har funktionen att visa omvärlden vem man är och vill vara. Den estetiska självframställningen som ungdomar ägnar sig åt genom musik och stil gör det möjligt för ungdomar att orientera sig i och lära känna sitt inre psykiska landskap⁴⁴. I adolescensen pendlar individen mellan att vilja vara liten och bli omhändertagen och frigöra sig. Känslan av att vilja vara liten följs av en rädsla för att bli beroende av föräldrarna och då krävs att tonåringen tar starkt avstånd. Detta väcker känslor av tomhet och rotlöshet vilka måste hanteras på något sätt. Ett sätt att göra detta är att framställa sig själv i estetisk praxis, att försöka klargöra att ”detta är jag”⁴⁵.

3:2 Teorier om identitetsskapande

3:2:1 Symbolisk interaktionism

Begreppet symbolisk interaktionism är myntat av Herbert Blumer, men har framförallt sina rötter i George Herbert Meads tänkande. Inom symbolisk interaktionism ses människan som en social varelse vars själv skapas i det sociala samspelet. I interaktionen definierar den andre oss vilket bidrar till att forma självet. Det är genom språk och symboler vi blir till⁴⁶. Mead ser människan som en plastisk individ som alltid är beredd att ändra sitt och andras liv. För identitetsskapandet är individens förmåga att ”*se sig själv med den andres ögon*”⁴⁷ den viktigaste förutsättningen. Denna spegling är ständigt pågående och kopplad till samhällets normer, värderingar och regler, det vill

⁴² Sernhede 1995

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Johansson 2004

⁴⁷ Johansson 2004 s. 84

säga det Mead kallar den generaliserande andre. Skapandet sker alltså inom bestämda samhällseliga ramar⁴⁸. Symbolisk interaktionism fokuserar på nuet och den ständiga rekonstruktionen av människans historia och berättelser om sig själv och andra signifikanta personer. Människa är på så vis något man blir och inte något man är⁴⁹. Det finns fem hörnstenar inom symbolisk interaktionism. Dessa är definitionen av situationen, social interaktion, symboler, aktivitet samt betoningen av nuet⁵⁰. Att definiera situationen syftar till att människan inte bara är medveten om verkligheten utan också om att den styr människans beteende. Det kan handla om att omdefiniera situationen och på så vis se verkligheten ur ett nytt perspektiv. Att samtala via språk och kroppsrörelser kan definieras som att socialt integrera och är något vi i stort sett jämt ägnar oss åt. Vårt språk och våra ord är de vanligaste symboler vi använder. Symboler blir symboler först när de bringar samma mening för oss själva och vår omgivning. Att vara aktiv är människan ständigt genom sociala handlingar och beteende. Aktiviteten avser den förälderliga process som människan genomgår. Den sista hörnstenen inom symbolisk interaktionism är betoningen på nuet och inte det förflutna. Det är i nuet vi definierar, integrerar, använder symboler och är aktiva⁵¹.

3:2:2 Social och personlig identitet

Anthony Giddens beskriver två typer av identitet, social och personlig identitet. Dessa går att särskilja, men är nära kopplade till varandra. Moder, student och punkare är exempel på social identitet, det vill säga kännetecken som andra människor tillskriver en individ. Dessa kännetecken anger vad individen är och relaterar personen till andra individer med samma kännetecken. Individens sociala identitet kan innefatta flera attribut och visar på de många dimensioner människan ingår i, exempelvis kan en person vara mamma, student och muslim på samma gång. Sociala identiteter har en kollektiv dimension då flera individer kan innefattas av attributen, vilket kan bidra till gemensamma identiteter. Dessa gemensamma identiteter kan utgöra en viktig grund för olika sociala rörelser som baseras på gemensamma värderingar eller erfarenheter som exempelvis miljökampanjer. Den sociala identiteten utmärks med andra ord av likheter mellan individer⁵².

Den personliga identiteten är den som skiljer människor åt. Giddens uppger att den personliga identiteten är en utvecklingsprocess som till hög grad bygger på symbolisk interaktionism. Människans upplevelser av sig själv formas genom det kontinuerliga samspelet med omgivningen. Individens personliga och offentliga världar kopplas samman genom samspelet mellan individ och samhälle. Det centrala i skapandet av den personliga identiteten är individens valmöjligheter, handlingsförmågan och frihet, även om den kulturella och sociala omgivningen också är viktiga. Till skillnad mot hur den personliga identiteten formades förr, det vill säga till största del genom medlemskap i generella sociala grupper, så är den personliga identiteten idag mer mångfasetterad och mindre stabil. De traditionella vägvisarna har blivit mindre viktiga och globaliseringen har skapat större utrymme för möjligheter att forma oss själva och våra identiteter⁵³.

3:2:3 Kulturell friställning, individualisering och subjektivering

Thomas Ziehe betonar i sina texter den samhällseliga betydelsen av formandet av identitet. Han menar att samhället har förändrats genom en traditionell nedbrytning av livsmönster, identiteter, rutiner och normer. Det leder fram till en kulturell friställning

⁴⁸ Johansson 2004

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Trost och Levin 1999

⁵¹ Ibid.

⁵² Giddens 2003

⁵³ Ibid.

och bidrar till en förändrad syn på generationsrollen, sexuallivet, könsroller, familjeformer och äktenskapet. Dessutom menar Ziehe att kristendomen inte längre har samma värde för individens vägledning i livet och vardagen. Friställningen av traditionerna har påverkat individens sätt att förstå och se på sig själv samt lösgjort nya möjligheter för människan att tolka sig själv. Ziehe anser att media, reklam och medvetandeindustrin frigör drömmar och fantasier inom oss⁵⁴.

Denna avtraditionalisering innebär att människan idag inte har samma självklara, utstakade väg att följa som tidigare generationer hade. Istället måste varje individ själv ta ansvar för de val man gör, då det inte längre finns några självklara sätt att leva. Exempelvis är individens identitet inte längre något man övertar från familjen och traditionerna i samma utsträckning utan individen kan nu pröva olika identiteter, omformulera dem, stilisera dem och ta tillbaka de man haft tidigare. Identiteten är alltså ingenting man har utan något som hela tiden omprövas⁵⁵. Denna samhällsprocess medverkar till att ungdomarna själva förväntas skapa sina egna identiteter och livsprojekt utan att ha samma möjlighet att kunna falla tillbaka på föräldrakulturen och tidigare traditioner. Det leder fram till en ökad individualisering i takt med att ungdomarna individuellt måste ta sina val och beslut⁵⁶. Den kulturella moderniseringen är något som påverkar alla, men i störst utsträckning ungdomar som då intensivast sysslar med identitetsarbete och berörs direkt då samhället ändras. Pressen på den enskilde att välja och riskera att misslyckas ökar i och med den kulturella friställningen. Avtraditionaliseringen innebär alltså både begränsningar och möjligheter. Ungdomarna idag är lösgjorda från tidigare traditioner men utsätts samtidigt för vilshenhet och ångest bland alla olika val och att inte veta vilken väg som ska tas. Det skapas en ambivalens hos ungdomen. Alla vägar, val, möjligheter och funderingar som samhället ger ökar även reflexiviteten hos ungdomarna som dessutom ständigt konfronteras med samhällets bild av ungdomen⁵⁷.

Ett sätt att psykiskt bearbeta den förändrade livssituationen är genom subjektivering⁵⁸. Den kalla och opersonliga upplevelsen av samhället bearbetas genom subjektivering, en strävan efter närhet och intimitet. Detta är något som är tydligt i ungdomskulturen där det subjektiva och intima framhävs genom att expressiva uttryck, intressen och stilar mixas och utvecklas. I sökandet efter att "bli någon" och för att ingå i en gemenskap drar sig ungdomar till olika livsstilar och subkulturer⁵⁹. Ziehe menar att ungdomar idag är mer beroende av gruppen än tidigare generationer. Potentiering är ett annat sätt att förhålla sig till de förändringar som sker i samhället⁶⁰. Individens känslor av tomhet och motverkas genom att ständigt vara i rörelse och att ge sig hän starka upplevelser. Potentiering skapar en fast punkt att utgå ifrån även om strategin är att leva i nuet och inte bry sig om något annat. I detta koncept kan olika risktaganden och häftiga sporter ingå. En viktig del för individens behov i ett senmodernt samhälle är att hitta fasta punkter⁶¹. Ontologiseringen är strävan efter meningsfullhet och säkerhet⁶². Ontologiseringen kan urskiljas i två typer. Den ena framhäver en viss kollektiv identitet eller en viss livsåskådning och den andra handlar om att förankra identiteten i kroppen eller i en äventyrssport⁶³.

⁵⁴ Ziehe 2008

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Ziehe 1994

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Johansson 2004

⁶⁰ Ziehe 1994

⁶¹ Johansson 2004

⁶² Ziehe 1994

⁶³ Johansson 2004

3:2:4 Erving Goffmans teori om stigma

Begreppet stigma myntades av grekerna för att begreppsliggöra kroppsliga tecken som sågs som ovanligt eller sågs som nedsättande för en person. Man kan urskilja tre typer av stigma enligt Goffman:

1. Kroppsliga stigma, exempelvis ett fysiskt handikapp.
2. Personliga och karaktäristiska stigma, exempelvis missbrukare, suicidförsök.
3. Tribala stigma, exempelvis etnicitet, klass eller religion⁶⁴.

Goffman menar att varje samhälle indelar människor i olika kategorier och inom dessa kategorier avgörs särdrag för vad som avses vanliga och naturliga. I mötet med en främmande människa försöker vi ständigt att styra in denne i en viss kategori utifrån våra första intryck och normativa förväntningar. Vi kategoriserar utefter människans sociala identitet och strukturerar på så vis samhället. När en människa besitter icke önskvärda egenskaper som inte är förenliga med vårt normativa tänkande och vår stereotyp om hur en människa bör vara sker en stigmatisering av personen. Det är alltså de ”normala” som tolkar olikheten och inte de som är ”avvikande”. Det som sker är att individen stämplas och det görs skillnad mellan dennes virtuella sociala identitet och dennes faktiska sociala identitet. Det sker ett nedvärderat utpekande av personen med stigma. Personer med stigma kan betrakta sig som normala och som vilken annan människa som helst samtidigt som de tenderar att hålla med de normalas föreställningar och värderingar. Det vill säga att de tillägnar sig samhällets normer och bedömningsmönster av att inte vara fullt normal. Detta medverkar för den stigmatiserade till en själv motsägande och ambivalent bild av sig själv⁶⁵.

Den socialiseringsprocess som sker när den stigmatiserade genomgår faser i sin självbedömning och finner sig till rätta benämner Goffman som personens moraliska karriär. En fas i den moraliska karriären är just när den stigmatiserade personen tillägnar sig de identitetsföreställningar som råder i samhället. En annan fas är när den stigmatiserade personen lärt sig att hon eller han har ett visst stigma. Människor med ett och samma stigma tenderar att sluta sig samman i små sociala grupper. Denna grupp utgör för en stigmatiserad person dennes verkliga grupp även om denna person kan tillhöra andra kategorier och grupper. Då gruppens medlemmar har ett och samma stigma har de sannolikt fått underkasta sig samma försakelser. Den verkliga gruppen är därmed en grupp som kan nedvärdera den stigmatiserade individen⁶⁶. *”Det speciella med den stigmatiserades situation är att samhället talar om för honom att han är medlem i en större grupp, vilket innebär att han är en normal människa, men att han också i viss mån är annorlunda och att det vore dåraktigt att förneka denna olikhet. Olikheten som sådan har förstås sin rot i samhället, för innan en viss olikhet kan få någon större betydelse, måste den få en begreppslig utformning inom samhället som helhet. Detta kan man klart och tydligt konstatera när det gäller personer som har drabbats av nyligen tillkomna former av stigma...”*⁶⁷.

Individens verkliga grupp kan skapa en känsla av ett ”vi” och de som står utanför gruppen blir ett ”dom”. Grupp tillhörigheten, oavsett om du tillhör de normala eller avvikande skapar dikotomiseringar som ”vi och dom” samt ”normal och onormal”. För stigmatiserade kan grupp tillhörigheten bidra till ett moraliskt stöd, att kännas sig godtagbara som personer och att känna sig som hemma. Vidare menar Goffman att personer med stigma väcker mycket uppmärksamhet i media oavsett bra eller dålig

⁶⁴ Goffman 1972

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Goffman 1972 s. 126

gärning. Det som då sker är att även de andra med samma stigma uppmärksammas och tillgodoräknas i viss mån den ökade aktning eller får kännas vid den skam som den uppmärksammade åstadkommit⁶⁸, ”*deras situation medför därför lätt att de kommer att leva i en värld av publicitetsossvärmande hjältar eller bovar av deras eget slag*”⁶⁹.

3:3 Teorier om uttryck, stilar och symboler

Många forskare har under det senaste århundradet haft teorier om sociala stilar. Den tyske filosofen och sociologen George Simmel menade redan under 1900-talets första decennier att smak- och stildimensionens utbredning i samhället berodde på den individualiseringsprocess som påbörjats. En människa som blivit oberoende vill också visa detta och markera avstånd från andra individer genom sitt sätt att klä sig⁷⁰.

3:3:1 Bricolage

Sociologen Dick Hebdige för in bricolagebegreppet i ungdomsforskningen. Begreppet kan användas för att förklara uppbyggnaden av olika subkulturer. Bricolage i Hebdiges mening handlar om att plocka attribut från olika sammanhang och sätta samman dem till en egen stil. Hebdige menar att media kan bidra med inspiration till ungdomars skapande av olika stilar och symboler. Däremot är ungdomarna relativt oberoende av föräldrakulturen i deras skapande⁷¹. Hebdige studerade en grupp punkare som han menar i hög grad använder sig av bricolage i sin stil. Han menar att: ”*Kommunikation av en signifikant skillnad är syftet med subkulturers spektakulära stil*”⁷². Denna skillnad förstärker den gemensamma identiteten⁷³.

3:3:2 Stiliseringsprocesser

Erling Bjurström kritiserar bricolagebegreppet då han menar att det bara tittar på hur nya stilar tillkommer och inte säger något om alla de förgreningar av stilar som är vanliga inom ungdomskulturen. Han menar att bricolage kan användas i de fall en helt ny stil skapas men då detta sker relativt sällan är det intressantare att titta på stiliseringsprocesser. Bjurström menar att det som främst skiljer ungdomsstilar från vuxnas olika stilar är den tydliga kopplingen till populärmusiken⁷⁴. Avgränsningen mellan olika populärmusikaliska stilar bygger på ett samspel mellan *musikaliska faktorer*, *verbala faktorer* som exempelvis låttexter och bandnamn, *visuella faktorer* som exempelvis kläder, frisyrer och rörelsemönster samt *ceremoniella faktorer* som exempelvis stagediving och headbanging. Det är samspelet mellan dessa faktorer som utgör stilen och avgör hur den diskuteras och uppfattas i samhället. Stilen tolkas, klassificeras och definieras olika⁷⁵. Forskningen har inte i någon stor utsträckning intresserat sig för hur smaker och stilar hos ungdomar reproduceras. Istället har man mest intresserat sig för hur de producerats från första början menar Bjurström. Men de flesta ungdomssubkulturer är starkt influerade av andra tidigare subkulturer⁷⁶. Då en stil mist sina kännetecknande drag eller blivit alltför vid splittras den ofta inifrån, av nya influenser från andra stilar. Då till exempel metal uppdelas i black metal, death metal, glam metal etc. lånas element in från bland annat rockmusiken, punken och glamrocken⁷⁷.

⁶⁸ Goffman 1972

⁶⁹ Goffman 1972 s. 36

⁷⁰ Bjurström 2005

⁷¹ Hebdige 1988

⁷² Hebdige 1988 s.102

⁷³ Hebdige 1988

⁷⁴ Bjurström 2005

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ibid.

Bjurström använder sig av begreppet stilreproduktion eller stiliseringsprocess för att beskriva hur en stil förs över från en grupp till en annan och resultatet av denna process. Stilisering innebär handlingar som ”*selektar, organiserar, sammankopplar och/eller bearbetar olika element till en sammanhängande stil*”⁷⁸. Stiliseringsprocessen kan ske på tre sätt, genom direkt kontakt mellan två individer, genom media, eller genom varumarknaden. Det är enligt Bjurström bara vissa element som fyller utmärkande funktioner och som kan användas i en dialogisk relation mellan stilar. Den stil som kommer ut av en stiliseringsprocess blir en yttre markör för en individs eller grupps smak. Dock måste utomstående kunna avläsa dessa markörer. En individ eller grupp som genomför en stiliseringsprocess reflekterar alltid över hur denna kommer att mottas av utomstående samt hur man kommer att klassificeras av dessa utifrån sin stil menar Bjurström. Stil är ju något man använder sig av för att klassificera sig själv och markera sin identitet och sociala samhörighet⁷⁹.

Stilelement och stilmarkörer

För att förstå hur stilar produceras och reproduceras inom ungdomskulturen gör Bjurström en skillnad mellan *stilelement* och *stilmarkörer*⁸⁰. Stilelement är de små delarna som tillsammans utgör en hel stil. Stilmarkörer är de delar som var för sig berättar vilken stil en individ har. Inom hårdrocksstilen är till exempel en t-shirt med ett hårdrocksband en stilmarkör medan slitna jeans är ett stilelement. Genom att koppla ihop stilelement med stilmarkörer kan man få en mer tydlig stil. Stilelement är delar av helheten, som tillsammans kan utgöra en stilmarkör, men ett stilelement kan också vara så starkt att det ensam blir en stilmarkör. Ju fler stilelement och stilmarkörer en person har, ju lättare är det för utomstående att se vilken stil en person har. Genom att kombinera alla stilmarkörer eller stilelement som kan finnas inom en stil slår det lätt över i en parodisk stil. Olika stilelement och stilmarkörer avkodas olika beroende på vilket sammanhang de finns i. En person med rakat huvud får två helt olika innebörder beroende på om han går i ett demonstrationståg mot rasism eller mot invandring. Vissa stilelement och stilmarkörer fodrar att man är insatt i kulturen för att kunna utläsa skillnader mellan stilar. Tolkningen av vilken stil någon har är alltså beroende av vilka kunskaper avtolkaren besitter, vilken stilkompetens man har⁸¹.

Hur ska ungdomsstilar analyseras och förstås?

Det finns olika sätt att analysera och förstå en ungdomsstil. Genom att fråga sig vad som utgör de drivande krafterna i en stiliseringsprocess använder man ett processinriktat perspektiv, man kan då fråga efter orsak, motiv och intentioner. Genom att i stället utgå från den ”färdiga” stilen och försöka tolka den använder man sig av ett produktinriktat perspektiv⁸². Förståelsen av stiliseringsprocesser och stilar kan också förstås genom ett strukturinriktat eller aktörsinriktat perspektiv. Strukturinriktat perspektiv handlar om hur klass, kön, etnicitet och maktdimensioner påverkar stiliseringsprocesser och kan ge en förståelse för ungdomsstilar. Ett aktörsinriktat perspektiv handlar om hur individen själv tolkar sin stil, vilken mening hon tillskriver den och hur hon förhåller sig till den. Genom att kombinera dessa fyra perspektiv kan man få en mer fullständig förståelse för hur ungdomsstilar hänger ihop. Perspektiven behöver inte få fram samma resultat, ungdomarna själva kan utifrån ett aktörsperspektiv ha helt andra meningar om varför man har valt stilen, vad den betyder och så vidare än vad forskaren får fram genom ett

⁷⁸ Bjurström 1997 s 154

⁷⁹ Bjurström 2005

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Ibid.

⁸² Ibid.

produktinriktat perspektiv. En ungdomsstil går inte att se på som en sammanhållen helhet, istället får man pussla sig fram⁸³.

Då en stiliseringsprocess är färdig kan andra bedöma och lägga sina egna åsikter om den färdiga stilen. Detta kallas dekontextualisering, det vill säga att andra tillskriver stilen mening. Det är inte alls säkert att de motiv och de intentioner som individerna som skapade stilen hade framgår för de som observerar den. Då en stiliseringsprocess är klar börjar även rekontextualisering av stilen. Detta innebär att andra sociala aktörer tar till sig stilen och en ny stiliseringsprocess börjar. Rekontextualisering av en stil kan utmyнна i *stilreproduktion* eller *stilproduktion*. Stilreproduktion är då stilen i sin ursprungliga form tas upp av ungdomar i en ny social kontext. Stilproduktion innebär att stilelementen omorganiserar eller att de tas upp och blandas ihop med stilelement från andra stilar. Det är dock mycket svårt att dra en gräns mellan stilproduktion och stilreproduktion, då det kan råda delade meningar om något är en ny stil eller fortfarande en del av den gamla stilen. En stil påverkas naturligtvis av de kontexter den ingår i, och även om den reproduceras får den olika innebörd hos olika grupper. På detta sätt kan man se att stil inte är något statiskt utan hela tiden utvecklas och omvandlas⁸⁴.

Varufiering och medifiering av stilar

Idag når en stil snabbt ut till världens alla hörn genom media. Media dekontextualiserar dock bara stilen, för att rekontextualisera den krävs sociala aktörer⁸⁵. Genom media kan stilar snabbt få många nya anhängare som omtolkar stilen, det vill säga rekontextualiserar den till sin egen. En stil kan på detta sätt få högst olika betydelser. Detta skulle givetvis hänt med tiden men genom medierna går processen mycket snabbare eftersom många fler får upp ögonen för en stil och den kan då relativt snabbt bli vanlig. Många ungdomsstilar vill uttrycka sig själva som icke-kommersiella då detta på ett sätt kommit att uppfattas som mer seriöst och autentiskt än kommersiella stilar. Dock finns det i egentlig mening ingen ungdomsstil idag som är icke-kommersiell eftersom varumarknaden är så utbredd och marknadsför de flesta stilar. En stil som framstår som kommersiell och vanlig kan få de som bär den att byta stil, förändra stilen eller markera sitt eget autentiska förhållande till den. Detta resulterar ofta till att det inom en stil finns olika gränsdragningar där några ser sig som mer autentiska bärare av stilen och distanserar sig från dem som de anser enbart har stilen för att det till exempel är mode eller har den ”på fel sätt”. Blir stilen för utbredd sänks dess värde, ju fler som har tillgång till stilen desto mindre autentisk är den. Den börjar då splittras upp inifrån i flera olika stilar⁸⁶.

3:4 Hantering av förtryck

För att hantera förtryck använder individen sig av olika strategier. Philip Lalander och Thomas Johanssons redogör för de motståndsstrategier som unga kvinnor bedriver mot den manliga hegemonin. De framställer tre olika reaktioner som forskaren Sue Lee urskiljer mot könsförtryck:

1. Aktivt motstånd, det vill säga att tjejerna bestrider killarnas försök att nedsätta dem genom att aktivt göra motstånd.
2. Att ge upp, resignation. Tjejerna inordnar sig i killarnas synsätt och betraktar beteendet som naturligt.

⁸³ Bjurström 2005

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Ibid.

3. Undvikande. Tjejerna undviker att utsättas för killarnas ifrågasättanden genom att tona ner den egna sexualiteten⁸⁷.

Dessa strategier används inte enbart gällande könsförtryck utan även vid hantering av andra förtryck. Aktivt motstånd, resignation och undvikande är ofta sammanvävda med varandra. En grupp eller individ som utövar aktivt motstånd kan ibland undvika situationer där hon eller han upplever sig vara stigmatiserad eller i underläge. Lalander och Johansson utvecklar bilden av resignation som ett sätt att ta på sig den negativa bilden och göra den till sin självidentitet. En människa är ofta bärare av flera identiteter varav en del är motstridiga. Om man exempelvis är tilldelad en stigmatiserad identitet av samhället nöjer sig de flesta inte med den identiteten utan skapar en motidentitet. Det är ett sätt att försöka ta kontroll över den egna självdefinitionen. Genom kamratgruppen kan man få sin motidentitet bekräftad och därför är kamratgruppen väldigt viktig i denna process⁸⁸. Lalander och Johansson lyfter även motståndsstrategier inom socialpsykologin:

1. Social kreativitet. Man omvandlar de sexistiska uttalandena via symboliska transformationer och på så vis gör motstånd. Ord som används nedsättande omvandlas till något positivt och kraftfullt.
2. Assimilering. För att undvika underordning övertar tjejer manliga attribut och beteenden. Det kan ses som en nödvändig del av utvecklingen mot jämställdhet men även ses som negativt.
3. Konkurrens. För att komma åt den manliga makten gör tjejerna motstånd genom att agera på ett sådant sätt att de utgör ett hot. Exempelvis kan tjejerna använda ironi eller satir och genom det påbörja ett nedmonterande av den manliga självsäkerheten⁸⁹.

⁸⁷ Lalander & Johansson 2007

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid.

4. Metod

4:1 Val av metod

Vi har i vår studie ett hermeneutiskt synsätt, det vill säga att vi alltid tolkar och försöker förstå det som studeras med förförståelsen som verktyg⁹⁰. Då vi ville få kunskap och förståelse om ett kulturellt fenomen som vi själva från början visste relativt lite om, gjorde vi valet att samla in information från ungdomar med kunskap och insikt i kulturen. Vi hade kunnat gå till väga på andra sätt, genom att exempelvis göra enkätundersökningar i skolor angående emo-kulturen, men då vår önskan var att få en subjektiv bild valde vi ett kvalitativt angreppssätt. Genom en kvantitativ metod med enkätundersökningar hade vi nått en större mängd informanter, men vi hade då haft svårt att nå just den grupp ungdomar vars förståelse och kunskap vi ville komma åt. Om vi valt kvantitativ metod hade vi fått ändra vårt syfte och vi hade då haft andra möjligheter att generalisera⁹¹. Den kvalitativa metoden syftar till att förstå och beskriva en annan människas upplevelser⁹² samt att förklara fenomenets innebörd och mening⁹³. Idealiskt för kvalitativ metod är att *”se världen med den andres ögon”*⁹⁴.

4:2 Urval

Då vi vill undersöka en specifik ungdomskultur och därmed intervjua de ungdomar som har insikt i denna använde vi oss av ett selektivt urval. Några speciella regler för det selektiva urvalet finns inte och det kan därför ske på många olika sätt⁹⁵. Vi hade redan innan vi påbörjade vår sökning efter informanter kännedom om den så kallade ”emotrappan” och vår tanke var att vi skulle kunna hitta lämpliga informanter där. För att underlätta kontakten med ungdomarna tog vi kontakt med fältassistenter på Cityenheten, då de arbetar i Nordstan och därmed är bekanta för många av de ungdomar som vistas där. Fördelarna med att ta hjälp av fältassistenter var att vi på ett mer naturligt sätt kunde ta kontakt med ungdomarna. En nackdel med detta sätt skulle kunna vara att ungdomarna förknippar oss med socialtjänsten och då vår erfarenhet säger oss att många ungdomar har en negativ attityd mot socialtjänsten skulle detta kunna påverka deras attityd gentemot oss. Till en början presenterade fältarna oss för lämpliga informanter, vi förklarade syftet med vår undersökning och att vi kom från socionomutbildningen. Därefter började vi söka kontakt själva med ungdomar vilket var det tillvägagångssätt vi hittade alla de slutliga informanterna på. Vi var sammanlagt tre gånger vid emotrappan och talade med ungdomarna där, relativt många ungdomar var intresserade av att diskutera fenomenet med oss, även om de inte ville ställa upp på en längre intervju. Totalt intervjuade vi åtta ungdomar under fem intervjutillfällen. Alla de ungdomar vi intervjuat håller till vid emotrappan och har en stil som påminner om den man brukar associera med emo. Av våra informanter var fem av dem tjejer och tre av dem killar. Vi skulle ha haft ytterligare en intervju med en informant, dock fick den ställas in på grund av sjukdom. Tidsbrist gjorde sedan att det inte var möjligt att genomföra intervjun. Den här informanten hade möjligtvis kunnat påverka genom att bidra med ny information, dock anser vi inte att det påverkar studien nämnvärt. Det är möjligt att studien sett annorlunda ut om vi gjort fler intervjuer och inte enbart intervjuat informanter från emotrappan. I en större studie hade vi haft en annan möjlighet att nå fler informanter och få mer information.

⁹⁰ Thomassen 2007

⁹¹ Elofsson 2005

⁹² Larsson 2005

⁹³ Widerberg 2002

⁹⁴ Larsson 2005 s. 92

⁹⁵ Svenning 2003

4:3 Avgränsningar

Som vi tidigare nämnt har studien inga ambitioner att påvisa sanningen om emokulturen och de ungdomar som antas tillhöra den, utan att ge en bild av ungdomars förståelse och kunskap om kulturen. Det var inte nödvändigt för oss att informanterna själva definierade sig som emo men däremot att de hade attribut som kan förknippas med emokulturen och att de av utomstående blivit tagna för att vara emo. Vi avgränsade även studien genom att våra informanter skulle inneha en ålder över 15 år samt att de brukade hänga vid emotrappan. Vår ambition med studien var inte att göra jämförelser med andra subkulturer och inte heller att lägga någon större tyngd på att försöka förstå och förklara skillnader mellan kön, klass och etnicitet. Det hade givetvis varit intressant att studera dessa perspektiv men utrymmet och tiden krävde att vi gjorde dessa avgränsningar.

4:4 Förförståelse

Vår förförståelse kring emokulturen var ganska begränsad när vi började med studien. Begreppet emo är en relativt ny företeelse som först på senare år verkar ha fått fäste i det svenska samhället. Det är därmed inget vi har erfarenhet av från vår egen ungdomstid. Genom yngre släktingar har vi dock kommit i kontakt med begreppet men inte fått någon större förståelse för vad det innebär. När man har lite kunskap kring ett fenomen anser vi att det är lätt att ta till sig den bild som speglas i media, även om man försöker tänka kritiskt. Att vår förförståelse var så begränsad var också en av anledningarna till att vi beslutade oss att undersöka kulturen.

4:5 Genomförande

4:5:1 Litteratursökning

Då vi visste relativt lite om fenomenet emo gjorde vi sökningar i LIBRIS, GUNDA och i diverse databaser inom socialt arbete, psykologi, sociologi och socialantropologi. Vi använde oss av sökorden emo, emotional hardcore, youth, subculture och identity. Vad vi kan urskilja finns det tämligen lite skrivet om just emokulturen. Däremot finns det en hel del skrivet om ungdomsgrupper i allmänhet.

4:5:2 Intervjuer

Vi gjorde semistrukturerade intervjuer, vilket innebär att vi utgick från en intervjuguide men också var öppna för att intervjun kunde ta andra vägar⁹⁶. För oss blev intervjuguiden en trygghet eftersom vi inte är några vana intervjuare. Den fungerade även som en checklista för att vara säkra på att vi samlat in den information vi skulle. När vi utformade intervjufrågorna tänkte vi på att de skulle vara lättförståeliga, att de varken skulle vara ledande eller värdeladdade och att de skulle vara väsentliga för att besvara vårt syfte och våra frågeställningar. Samtliga intervjuer spelades in på band dels för att inte missa någon viktig detalj och dels för undersökningens tillförlitlighet.

Innan vi påbörjade intervjuerna gjordes en pilotintervju över telefon för att testa frågorna⁹⁷. Intervjupersonen var en nära släkting till en av oss som har viss insikt i emokulturen. Då denna intervju inte bandades och då informanten heller aldrig besökt emotrappan gjorde vi bedömningen att intervjun fick bli just en pilotstudie. Svaren har inte tagits med i vårt analysmaterial, men gav oss bekräftelse på att frågorna uppfattats på korrekt sätt.

⁹⁶ Se Bilaga 1

⁹⁷ Svenning 2003

De flesta informanterna hade önskemål om att bli intervjuade två och två. Detta var inget vi hindrade då vi ville att de skulle känna sig bekväma under intervjun. Det kändes också mer jämlikt då vi var två som genomförde intervjun. Att intervju ungdomarna två och två kan ha medfört att de påverkade varandra på så vis att de inte vågade uttrycka sin åsikt. Dock upplevde vi inte att detta skedde då det framkom skilda åsikter hos informanterna under intervjun. Vi är medvetna om att det ändå kan ha förkommit, men det var en risk vi fick ta för att möjliggöra intervjun. Vi var noga med att låta båda informanterna svara på våra frågor så att inte bara den ena kom till tals. Vi var båda två med under genomförandet av intervjuerna, dock hade vi olika roller. En av oss ansvarade för att föra intervjun och den andra hade en mer tillbakalutad roll med uppgift att reflektera och flika in med frågor vid behov. Vid två tillfällen gjorde vi intervjuer med enbart en informant. Vid dessa intervjuer skulle maktbalansen kunna vara mer påvisbar genom att informanten var i numeriskt underläge. Det var dock informantens val att göra intervjun ensam.

Tre av intervjuerna skedde på café som vi valde gemensamt med informanterna och två intervjuer tog plats i en lokal på Meeths salonger. Vi bjöd samtliga informanter på fika som tack för att de ställde upp på intervjun. Att intervju på café hade sina för- och nackdelar. Fördelen var att det var neutral mark och miljön bidrog till en avslappnad stämning. Till nackdelarna hörde att ljudnivån stundtals var hög och påverkade ljudupptagningen, dock ej anmärkningsvärt. Cafémiljön kan tänkas hindra informanterna från att ta upp känsliga samtalsämnen, detta var dock inte något vi märkte av under intervjuerna. Intervjuerna som skedde på Meeths salonger hade fördelarna att ljudnivån var låg och att vi fick sitta ostört. Det negativa var att det pågick en ungdomsverksamhet i avgränsande rum vilket gjorde att en av informanterna ville påskynda intervjun för att delta i verksamheten. Det kanske inte heller blev lika avslappnat som på ett café. Intervjuernas längd varierade mellan en halvtimme upp till en timme och vissa utvecklades till diskussioner medan andra mer strukturerat följde intervjuguiden.

4:6 Analysförfarande

När vi tolkade och försökte förstå vårt material gjorde vi det utifrån ett hermeneutiskt synsätt. Genom att växla mellan att titta på textens delar och helhet har vi letat efter samband och försökt få en fördjupad och enhetlig förståelse⁹⁸. Kvale beskriver hur analysförfarandet kan ske i sex olika steg⁹⁹. Vi har med inspiration från dessa utfört vår analys. Det första steget i vår analys skedde under intervjuerna då vi via följdfrågor prövade tolkningar och försökte klarifiera den information vi fick av informanten. Intervjuerna transkriberades sedan ordagrant i nära anslutning efter att de gjorts. En första sällning av texten gjordes genom att avlägsna orelevant information som exempelvis detaljerade beskrivningar av klasskamrater och dylikt. Den utskrivna texten tematiserades sedan genom att vi gjorde ett rutschema där lämpliga teman färglades och paginerades. Vid tematiseringen letade vi både efter det som stod i texten och det som inte stod där. I ett första steg valde vi teman utifrån vår intervjuguide och våra frågeställningar men det uppkom även ytterligare teman vid genomgång av texten. Därefter analyserades texten med hjälp av tidigare forskning och valda teoretiska perspektiv. Vår analys framställs med hjälp av detaljerade citat från våra informanter för att läsaren själv skall få möjlighet att kunna granska våra tolkningar¹⁰⁰. Vi har hållit oss så nära informanterna ursprungliga uttalanden som möjligt men har ibland tagit bort

⁹⁸ Thomassen 2007

⁹⁹ Kvale 1997

¹⁰⁰ Larsson 2005

irrelevanta ord. Vi har använt oss av ett abduktivt analysförfarande då vi både prövat teorin mot verkligheten samt låtit teori växa fram ur empirin¹⁰¹.

4:7 Validitet

Validitet handlar om hur väl man mäter det man vill mäta¹⁰². Vanligtvis skiljer man på inre och yttre validitet. Inre validitet förklaras som projektets koppling mellan teori och empiri medan projektet som helhet förklaras som den yttre validiteten. Yttre validitet handlar också om generaliserbarhet¹⁰³. Kvale skriver att ett begrepp som validitet är omtvistat inom den kvalitativa forskningen, då det från början är ett kvantitativt begrepp som utgår från att det finns en objektiv sanning. En del postmoderna forskare anser exempelvis inte att validitet är ett användbart begrepp när det kommer till kvalitativ forskning¹⁰⁴. Kvale pekar dock på att validitet bör ses mer som en kvalitetskontroll i forskningens olika stadier. Då intervjun var mätningen i vår studie var det viktigt att våra intervjufrågor var utformade på ett sådant sätt att informanterna svarade på det vi ville mäta för att validiteten i studien skulle bli hög. Vi utformade därför frågorna i intervjuguiden så att de skulle vara lättförståeliga och så att de så långt som möjligt skulle mäta det vi hade i avsikt att mäta. Då vi märkte att informanten missuppfattade våra frågor förtydligade vi vad vi menade med frågan. Under en intervju finns alltid en risk för intervjuareffekt, det vill säga att intervjuaren omedvetet genom till exempel kroppshållning och miner leder in informanten på det spår hon själv önskar¹⁰⁵. Det kan vara viktigt att reflektera över detta samt att ha i minnet att en intervju är ett samspel mellan två eller fler människor och därmed utvecklas olika beroende på vem som gör intervjun¹⁰⁶. Genom att vi båda närvarade vid samtliga intervjuer torde vi dock ha minskat risken att intervjuerna sinsemellan skulle behandlat olika frågor. Att vara två innebär också att två personer tar ansvar för att intervjun leder dit den ska. Man bör dock vara medveten om att intervjun hade kunnat utvecklas annorlunda om en annan person hållit i den, även om vi utgått från samma frågor.

4:8 Reliabilitet

Reliabilitet handlar om att få fram pålitliga resultat. I en kvalitativ undersökning kan många faktorer för tillförlitligheten spela in som till exempel intervjuaren, miljön där intervjun utförs, tolkningsproblem med mera. Dock är det högre krav för reliabilitet i en kvantitativ undersökning än i en kvalitativ, då den kvalitativa snarare är exemplifierande än generaliserande¹⁰⁷. För att höja reliabiliteten använde vi oss av samma intervjuguide under alla intervjuer. Vi använde oss även av bandspelare för att få tillförlitliga resultat. Ledande frågor är ett omtvistat ämne inom kvalitativa intervjuundersökningar. Dock menar Kvale att ledande frågor inte behöver vara av ondo utan kan användas för att verifiera om intervjuaren gjort rätt tolkning. Det är då viktigt att tydliggöra den ledande eller verifierande frågan i samband med informantens svar i resultatet för att läsaren ska kunna avgöra dess validitet¹⁰⁸. Det är också så vi har använt oss av ledande frågor. Vi har spelat in samtliga intervjuer på band och skrivit ut dem ordagrant vilket också påverkat validiteten. Möjligtvis kan reliabiliteten påverkats av att vi genomfört intervjuerna i olika miljöer, men vår bedömning är att detta i mycket liten utsträckning torde påverka resultatet. Vi har i största möjliga mån försökt höja reliabiliteten i studien men är medvetna om att reliabilitet i kvalitativa undersökningar är svårt att påvisa då

¹⁰¹ Larsson 2005

¹⁰² Svenning 2003

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Kvale 1997

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Svenning 2003

¹⁰⁸ Kvale 1997

man undersöker människors känslor och åsikter vilka ser olika ut från person till person och varierar från dag till dag.

4:9 Generaliserbarhet

Det är svårt att generalisera utifrån en sådan begränsad studie som vi har gjort. Svenning menar att man måste vara försiktig med generaliseringar och att man istället bör ge relevanta exempel¹⁰⁹. Våra informanter är dock väl insatta i emo-kulturen och trogna besökare vid emotrappan och vi anser därför att de om någon är lämpade att kunna säga något om kulturen och vad som associeras med den. Av denna anledning vågar vi påstå att vårt urval är representativt för emotrappan och därmed möjliggör för oss att dra vissa slutsatser kring den grupp ungdomar som vistas där.

4:10 Etiska överväganden

Vi har under hela processen gjort etiska överväganden. Vi har i våra etiska överväganden följt Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska krav. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet¹¹⁰. För att följa informationskravet i vår studie har vi informerat våra informanter om vilka vi var, studiens upplägg och syfte och om deras roll i den. Vi har även informerat om att deltagandet i studien är helt frivilligt och att de när som helst under studien har rätt att avbryta sin medverkan¹¹¹. Då samtyckeskravet kräver att man ska inhämta samtycke från vårdnadshavare i de fall informanten är under 15 år och undersökningen är av känslig karaktär valde vi att utesluta informanter under 15 år. Förutom att det på detta vis blev mer praktiskt ansåg vi även att ungdomar över 15 år besitter en större mognad och på så vis kan bidra med mer reflekterande och givande samtal. Ett muntligt samtycke inhämtades inför intervjun av respektive informanter. Gällande konfidentialitetskravet har vi aidentifierat våra informanter i intervjuutskriften och i analysen. Då ungdomarna i vår studie ingår i samma sociala umgängeskrets har vi valt att i största möjliga mån aidentifiera specifika uttryck som skulle kunna identifiera dem. Ytterligare en orsak till att vi avgränsat studien till att gälla ungdomar över 15 år var att kunna hålla anonymiteten gentemot föräldrarna. Vid inhämtning av föräldrarnas samtycke hade de fått större delaktighet i studien vilket kanske hindrat ungdomarna från att uttrycka vissa känslor och åsikter. Vad det gäller nyttjandekravet uppfylls det genom att det insamlade materialet inte kommer användas till andra ändamål, utlånas för kommersiellt bruk och inte heller användas för andra icke-vetenskapliga syften¹¹².

Genom vidtagandet av dessa etiska överväganden torde risken för negativa följder för våra informanter vara mycket liten. Vi upplever också att studien frambringt en mer nyanserad bild av emo-kulturen vilket kan ses som en fördel, inte bara för informanterna utan även för den stora grupp de representerar.

¹⁰⁹ Svenning 2003

¹¹⁰ www.vr.se/2009-03-20

¹¹¹ Se bilaga 2

¹¹² www.vr.se/2009-03-20

5. Resultat och analys

Vi kommer i detta kapitel redogöra för studiens resultat och analys. Analysen har genomförts med hjälp av tidigare forskning samt teoretiska perspektiv. För att tydliggöra vårt resultat och vår analys har vi valt att presentera vårt empiriska material i tre teman. Dessa teman är emo-kulturen, stil och identitet samt gruppen. Vi har använt oss av fingerade namn för att behålla våra informanternas anonymitet. För att betona samstämmiga uttalanden har vi i vissa fall använt oss av majoriteten, flertalet eller dylika begrepp. I de fall inräknas sex till sju informanter. För att betona undantag använder vi oss av begrepp som få eller inte många och inräknar då en till två informanter.

5:1 Presentation av våra informanter

Av våra informanter är det ingen som på rak arm definierar sig som emo. Samtliga har dock av andra definierats och tagits för att vara emo. Majoriteten av informanterna kan se likheter i sin egen stil jämfört med ”emostilen”. Våra informanter har alla kunskap och inblick i hur emo tar sig uttryck, oavsett om de själva tycker att emo är attribut hos en individ eller inte. Anmärkningsvärt är att samtliga informanter har stor kännedom om olika stiluttryck och kan utifrån dessa definiera och tala om sin stil. De har således vad Bjurström kallar ett reflexivt förhållningssätt till stilen¹¹³.

Viktor beskriver sin stil som en blandning mellan punk, skate och fashioncore. Om han jämför sin stil med ”emostilen” kan han se likheter i de mörka kläderna, stuprörsjeansen och de Converseliknande skorna. Viktor hörde begreppet emo för första gången relativt tidigt jämfört med andra informanter, vilket var 1996 på TV.

Felicia läste om emo första gången på Internet för tre år sedan, 2006. Sin stil skildrar hon som en blandning mellan fashioncore, J-rock och alternativ. Det som är likt ”emostilen” är just att hon klär sig fashioncore och den lite Japan-inspirerade looken J-rock som hon uppger att många emosar gillar. Felicia vet inte riktigt vad i hennes stil som är olik ”emostilen”.

Petra säger lite tveksamt att hennes stil är scene, en stil där håret och frisyren utgör en viktig del. Hon beskriver stilen som en blandning mellan fjortis, alternativ, vanlig och emo. Petra hörde begreppet emo första gången genom att några på skolan pratade om det och så läste hon även om det på Internet. Detta var för snart två år sedan, någon gång under 2007.

Johan tycker inte att hans stil är så olik fashioncore/”emostilen”, men säger att han själv är mer rock. Han tror att hans stil påminner en del om emo då hans lugg brukar glida så att den lägger sig över ena ögat och att han har Cheap Monday byxor. Han har även svarta kläder. Johan tycker nästan inte det finns några olikheter jämfört med ”emostilen” och säger att rock nu nästintill är emo. Johan hörde emo första gången i början av 2008 när en av bandmedlemmarna i hans nybildade band sa sig vara emo.

Maria säger inte att hon är emo men klär sig fashioncore och menar att hon på så vis ser väldigt emo ut. Hon tycker inte riktigt att hon har det håret eller den frisyren som emos brukar ha och inte heller riktigt alla kläder.

Lena har svårt att definiera sin stil. Om någon frågar henne brukar hon säga ”Jag heter Lena och jag är jag!”. Hon gillar många stilar bland annat skate och goth. Om hon jämför sin stil med ”emostilen” kan hon se likheter i att hon har mycket smink och

¹¹³ Bjurström 2005

snedlugg som hänger över ena ögat. Lena blev bekant med begreppet emo för tre år sedan, 2006, genom att läsa om det i tidningen och av att höra det i skolan.

Eva läste om emo i en Okej-tidning första gången, vilket var någon gång under 2005. Eva anser att hennes stil lutar åt scene, som hon själv benämner som en blandning mellan fjortis, emo och alternativ.

Anders klär sig metalfashioncore och minns inte riktigt första gången han blev bekant med begreppet emo.

5:2 Emo-kulturen

Enligt Simon och Kelley är emo-kulturen ett fenomen med både ett eget språk, stil och ideologi¹¹⁴. Att kulturen har en egen stil är något även vi kunnat urskilja. Dessutom har vi även funnit normer inom kulturen men inte i den bemärkelsen att de skulle kunna omnämnas som ideologi för gruppen. Något resultat gällande att emo-kulturen skulle ha ett eget språk har vi dock inte fått fram.

5:2:1 Vad är emo?

Musikstil, klädstil eller en person?

Genom intervjuer med våra informanter har vi fått uppfattningen att begreppet emo är väldigt diffust. Ibland tänker man på emo som en musikstil, andra gånger som klädstil och ibland även hur man är som person. Att det råder stor förvirring kring begreppet är inte att förundras över då Andy Greenwald beskriver hur inte ens musikjournalister och andra som arbetar professionellt med musik kan ge en entydig förklaring av begreppet¹¹⁵. Av informationen från våra informanter framkommer att samtliga tänker på musikstilen när de hör begreppet emo. Johan, Felicia och Maria nämner dock att de både tänker på musikstilen och något en person kan utge sig för att vara via symboler och yttre attribut. Maria uttrycker det såhär:

”... jag tänker mer på att det är en musikstil och, eller en person med väldigt puffigt hår, svart eller väldigt färggrant hår... och mycket krimskrams och sånt (...) typ, hårspännen och sånt...”

Det framkommer dock att även de resterande informanterna i någon bemärkning nämner emo som något man kan vara, flera av dem menar att även om det från början var en musikstil har begreppet i den allmänna uppfattningen utvecklats till att bli något man kan benämnas som. Denna uppfattning kan vara svår att stå emot, även om de förhåller sig kritiska till att begreppet används i det avseendet. Johan berättar:

”Du vet, nu för tiden, jag börjar själv säga emo till folk som klär sig som mig ungefär (...) jag säger bara folk får vänja sig vid att emo nu är personer, det är inte kläder, det är inte musik, det är själva personen.”

Likt författarna Simon och Kelley ser även våra informanter alltså att emobegreppet har sitt ursprung i musiken men att det utvecklats till ett sätt att vara¹¹⁶. Vissa informanter är mer kritiska till att begreppet används på detta sätt och menar att begreppet borde användas för vad det ursprungligen är, det vill säga en musikstil.

¹¹⁴ Simon & Kelley 2007

¹¹⁵ Greenwald 2003

¹¹⁶ Simon & Kelley 2007

Emo eller inte?

Av våra informanter är det få som själva definierar sig som emo vid en direkt fråga, men under intervjun benämner de sig själva ibland som ”vi emos”. Främst sker detta då de talar om emo som en grupp. Det finns flera anledningar till att man inte vill kalla sig emo. En av informanterna vill inte kalla sig emo då hon inte fullt ut tycker att hon har den rätta stilen. För vissa handlar det om att emo är just en musikstil och inte något som har med personligheten eller utseendet att göra. Anders säger:

”Jag tänker... i alla fall när folk säger det till en, så tänker jag att de är jävligt omedvetna om vad de säger eller vad de pratar om. För att emo är fortfarande ingen klädstil, det är en musikstil.”

Anders berättar vidare att han från början trodde att emo var en klädstil men att hans uppfattning ändrades när han fick mer kunskap:

”... kajal under ögonen, öh... nitar, svart hår, konstiga kläder... det var vad jag trodde... och skära sig i armarna. Det var min uppfattning då. (...) Jag trodde inte det hade någonting med musik att göra överhuvudtaget. Nu vet jag det, det är en musikstil...”

Även om Anders säger att emo endast är en musikstil nämner han senare under intervjun sig själv som emo då han talar om gruppen vid trappan. Som tidigare nämnts uppger Johan att han påverkats av den allmänna uppfattningen om emo. Så här säger han:

”Ja, jag kallar mig själv emo. Jag måste acceptera det nu. Jag kan inte gå runt när andra säger emo, jag kan inte sluta, jag kan inte säga emot ’nej jag är rock’. Jag orkar inte tjafsas emot skillnaden...”

Eva som uttrycker att emo inte har något med personligheten eller utseendet att göra säger senare under intervjun när vi samtalar om den grupp som hänger vid emotrappan:

”Vi är kelgoa emos!”

Liknande uttalanden finns hos de flesta av våra informanter trots att de på en direkt fråga inte definierar sig som emo. Majoriteten av dessa uttalanden sker när de talar om gruppen. Denna ambivalens tolkar vi som att ungdomarna har lättare för att sätta etiketten emo på varandra som grupp men gör motstånd mot att benämna sig själv som emo. Goffman menar att vi människor alltid har en tendens att dela in varandra i kategorier och olika grupper. Detta gör vi för att underlätta att strukturera upp samhället¹¹⁷. För att koppla detta till våra informanter kan vi se hur svårt det är att låta bli att definiera sig själv och andra i kategorier och grupper. Den här naturliga struktureringen ger oss en förståelse för ungdomarnas ambivalens. Även om man inte vill sätta en etikett på sig själv och andra är det svårt att låta bli på grund av denna ständiga kategorisering.

Ungdomarna säger att de på skämt kan använda ordet emo om sig själva och gruppen:

Intervjuare: ”Men ni kan skämta om det ändå, internt?”

Petra: ”Internt så ja, liksom ’jamen du din emo, kom då!’”

Eva: ”Vi använder ju inte det som nått elakt mot oss själva liksom.”

¹¹⁷ Goffman 1972

Att använda sig av begreppet på detta sätt tänker vi skulle kunna ses som ett sätt att tackla ambivalensen då definitionen inte blir så seriös. Av citatet kan också utläsas att informanterna inte vill bli kallade emo av andra då de kan definiera emo som något negativt. Andra informanter som tycker att begreppet går att koppla till personligheten och stilen vill inte kalla sig emo på grund av de uppfattningar som finns kring begreppet. Viktor menar att han inte kallar sig emo:

"... därför jag tycker att emobegreppet... det har blivit ett skällsord."

Även Johan är inne på samma spår och uppger att:

"... om du kallar dig för emo så kommer alla tänka dig som att du skär dig och är en 'misery people'."

Som citaten belyser är det inte helt enkelt att kalla sig emo. Begreppet symboliserar även ett sätt att vara som person, vars innebörd ofta har en negativ klang. Det kan därför vara svårt att benämna sig med begreppet även om man lyssnar på musiken och har stilen.

"Emostilen"

Majoriteten av våra informanter uppger att emo ofta sammankopplas med stilen fashioncore. Petra och Eva menar att fashioncore tillsammans med närliggande stilar som scene, kawaii och decora är vad de flesta tänker på när de hör begreppet emo. Anders uppger att de som har stilen fashioncore ofta kallar sig för emo och det är även dessa som blir kallade emo av andra. Johan tycker att det är lättare att säga emo, istället för att gå runt och säga *"fashioncore-people"*.

Vare sig man kallar stilen för emo eller fashioncore finns vissa element man kopplar till stilen. Samtliga informanter beskriver det som en stil med mycket svart men också inslag av andra mer färgglada färger. Stuprörsgärna av märket Cheap Monday och Converse skor nämns också. En lugg som faller ner över ögonen nämner sju av informanterna som typiskt för stilen. Flera av dem nämner också att håret ska vara rufsigt och färgat i svart eller blandat med andra färger, gärna rött eller rosa.

Simon och Kelleys beskrivning av *"emostilen"* skiljer sig åt mellan könen. De menar att tjejer bland annat ska ha tunikor och kofter medan killarna bland annat ska ha sweatshirts och blazer. Ett plagg båda könen kan använda är bandtröjor¹¹⁸. Våra informanter framhåller inte några stilmässiga skillnader mellan könen gällande *"emostilen"*. En tolkning från vår sida är att stilen närmast är androgyn bland våra informanter. Simon och Kelleys beskrivning av *"emostilen"* skiljer sig en del mot våra informanters framställning, som mer liknar Wikipedias förklaring av fashioncorestilen¹¹⁹.

Fashioncorestilen är dock något som alla informanter inte är odelat positiva till, Petra och Eva beskriver den såhär:

Eva: "Det är lite åt det där... wannabe-emohållet."

Petra: "Det som är... det är liksom dom som försöker vara... dom försöker vara det och då blir det lite överdrivet och inte på ett bra sätt."

¹¹⁸ Simon & Kelley 2007

¹¹⁹ www.sv.wikipedia.org/2009-03-27

Eva: "Det är typ, 'hej, vi kör på converse, stuprörsjeans... typ band t-shirt... och massa... handskar'."

Petra: "Det är som att dom som blir... som är fashioncore, dom tar från alla dom andra närliggande stilarna och blandar ihop allting på en gång."

Eva: "... härmar olika band och..."

Petra: "... så det blir väldigt för mycket."

Eva: "Det blir en katastrof, typ... rent ut sagt..."

Petra: "Det är sånt som vi... lite internskämt, säger wemo till, som står för wannabe-emo."

Bjurström skriver hur olika stilelement och stilmarkörer kan kombineras till en viss stil. Men använder man sig av samtliga element och markörer som finns tillgängliga inom en stil tenderar den att slå över åt det parodiska¹²⁰. Detta kan man av Eva och Petras diskussion se är vad som skett med dem de kallar wemo och som klär sig fashioncore. Flera andra informanter nämner också uttrycket wemo, även om dess innebörd tycks variera en del. Anders menar att wemo är en person som vill vara emo men inte har rätt klädstil. Johan använder begreppet wemo då han talar om personer som skär sig för att få uppmärksamhet, då de tror att det är emo. Felicia menar att begreppet syftar på personer som är väldigt inne i stilen, "jätteemo", men som inte har sin egen stil eller så mycket kunskap om musiken. Eva och Petra är inne på samma linje, när de diskuterar hur de ser på personer som definierar sig själva som emo:

Petra: "Dom kallas ofta för wemos, för det är dom som inte är pålästa eller vet nånting överhuvudtaget om stilen... dom vill vara en emo, fast dom vet inte vad det är."

Eva: "Dom läser om det i tidningarna, sen bara 'åh, jag vill va emo... nu är jag emo'."

Petra: "Fast det är inte alls emo, dom har ingen aning om det."

Eva: "Typ, det är några tjejer... några tjejer och killar som inte vet vad nått band är eller nått, dom vet knappt vad emo är, sen börjar dom lyssna på Tokio Hotel, eller My Chemical Romance, och sen bara 'åh nu vill jag va emo, va coolt!'."

Petra: "... dom vill ju vara något som egentligen inte existerar och det blir ju en, som vi säger, 'fail' stil."

Enligt Bjurström influeras ungdomar av hur olika stilar framställs i media vilket bidrar till att nya stilar snabbt kan få fler anhängare som alla lägger in en personlig tolkning i stilen. Ju fler tolkningar av stilen desto viktigare blir det att skilja ut sig inom gruppen och dra gränser kring den stiltolkning man anser vara den rätta¹²¹. Petra och Eva tar tydligt avstånd från dem som enligt deras uppfattning tolkar "emostilen" fel. Precis som Bjurström menar ger de exempel på hur personer kan läsa om stilen i en tidning och sedan omtolka den till sitt sätt. Denna omtolkning ogiltigförklaras sedan av Petra och Eva som anser sig ha mer och bättre kunskaper kring vad som är rätt och fel kring stilen. De drar en gräns kring sin stiltolkning. Även de andra informanterna gör individuella gränsdragningar för vad som är rätt och fel inom stilen. Petra och Eva menar också att emobegreppet har blivit så stort att det har splittrats upp i mindre grupper:

Petra: "... nu har det blivit så mycket som folk kallar för emo, liksom subkulturer som delar sig ifrån det, som ändå liksom är inom samma fast... det kan va så många, som liksom, en kompis till oss, han kallar sig för skemo, skate-emo, och det förstår jag inte heller, det är liksom alla möjliga såna stilar som liksom bara har lagt till..."

¹²⁰ Bjurström 2005

¹²¹ Ibid.

Eva: "... sen finns det såna som är liksom gangster-emo, eller hiphopar-emo... massa sånt där som dom kallar sig..."

Petra: "Ja, dom kallar sig själv det."

Eva: "Det är liksom emos som går runt med platt hiphoparkeps."

Petra: "Det kan va scene också, det är ju just det som är blandningen mellan vanlig och emo, scenestilen, sådär med hår och smink men ändå lite mer normalt klädda, eller hiphopkeps."

Även Lena är inne på samma spår:

"Det är nästan så jag känner att emo finns inte längre! För det är så mycket som är blandat! (...) 'amen det är så snyggt, så gör jag också'. Så man blir blandning, alla är blandras!"

Det tjejerna är inne på är det som Hebdige pratar om som bricolage och Bjurström som stiliseringsprocess. Hebdige menar att nya stilar bildas genom att symboler från andra sammanhang sätts samman på ett nytt sätt¹²². Bjurström menar att stilar aldrig kan förstås på ett statiskt sätt då de ständigt förändras. När en stil har blivit alltför bred och mist sina kännetecknande drag splittras den upp i nya stilar. De nya stilarna är dock inte nya i ordets sanna bemärkelse utan härstammar ofta från andra stilar¹²³. Skemo är alltså en förgrening av den alltför breda emo-kulturen där man tar hjälp av skatestilen för att skapa sig en ny stil. På samma sätt är det med scene, den stil som Eva och Petra säger sig tillhöra. Håret och sminket plockas från "emostilen" medan kläderna kommer från en mer mainstream stil. En anledning till att informanterna inte vill benämna sig som emo skulle kunna vara att begreppet blivit alltför brett och odefinierbart. Man måste då skapa nya stilar för att kunna identifiera sig själv med hjälp av dem¹²⁴.

Depressivitet och självdestruktivitet

Att det finns mycket uppfattningar om emo som deppiga med självskadebeteende är något som samtliga ungdomar vittnar om. Felicia menar emellertid att det numera är väldigt vanligt bland ungdomar från alla stilar och därför inte borde kopplas ihop med just emo-kulturen. Hon får medhåll av Viktor och Lena som menar att såväl depressivitet som självskadebeteende finns i många stilar. Tre av våra informanter kan dock se att personer som är deppiga dras till stilen. Anders tror att det är vanligt att personer som inte mår bra och har ett självskadebeteende dras till stilen och ser en fara i att man kan gå ner sig för mycket i den. Viktor menar att när man mår sämre klär man sig ofta i mörka färger och att "emostilen" därför drar till sig folk som mår dåligt. Flera av ungdomarna skiljer på personer som skär sig för att de verkligen mår dåligt och de som skär sig för att få uppmärksamhet. Johans två citat skildrar detta:

"Jag har sett jättemånga, jättehemska, vissa som är helt över armen och går ner så (visar från axel till handled) och på benen. Och nacken. Jag tänker 'guud vad håller dom på med liksom'. Det är ärr för livet."

"... de tror att emo skär sig, så gör dom det själva för att visa. Dom 'trying to get attention', dom går upp med armarna uppe för att visa att dom har skärt sig 'jag är emo'. Det är så töntigt."

¹²² Hebdige 1988

¹²³ Bjurström 2005

¹²⁴ Ibid.

Informanterna är också tydliga med att påpeka att även personer som mår dåligt eller skär sig inte bara går runt och är deprimerade hela tiden. Petra säger:

”... man kanske skadar sig, men när man umgås med folk och är med folk, så är man oftast väldigt glad och uppåt, hela tiden, jag menar vi sitter inte och är ledsna ihop (...) många kan ha problem hemma och sånt, då mår man inte bra när man är hemma, men man är ju inte deprimerad överlag hela tiden...”

Johan kan tänka sig att musiken kan vara orsaken till att vissa emo mår dåligt, han påpekar att låtarna handlar om att se sig själv dö vilket får de som lyssnar på låtarna att känna en stor smärta och skära sig för att må bättre. Han menar att många skulle må bättre om de bara slutade lyssna på de här låtarna. Johans tankar om musikens samband med destruktivitet och depressivitet kan vi även se i Baker och Bors artikel. I artikeln förkastas att musiken skulle kunna vara en orsaksfaktor till självmord men att den skulle kunna väcka tanken. Dock är detta ett område som behöver forskas vidare kring¹²⁵. Det är därför svårt för oss att analysera huruvida emomusiken bidrar till ett sämre mående eller inte. Petra medger också att texterna i emomusiken kan vara väldigt djupa och tror att detta har lett till en missuppfattning att man är deprimerad om man lyssnar på den här musiken. Felicia menar att texterna handlar om orättvisor i världen och att man sjunger och lyssnar på musiken för att få ut sina känslor. Hon nämner att texterna är väldigt viktiga för henne:

”... det handlar väldigt mycket om orättvisorerna i världen och så där och dom får ut sina känslor genom musiken, man lyssnar noga på texterna (...) Emo betyder ju emotional hardcore. Så det är lite känslösamt sånt där (...) jag lyssnar jättemycket på texterna och tycker de är jättefina och vissa texter betyder mycket och man förstår dom och sånt där. Dom uttrycker sina känslor i musiken då.”

Till skillnad mot Baker och Bors studie har Sernhede hittat positiva effekter av musiken och menar att den kan vara till hjälp för ungdomars bearbetning av adolescensens problem¹²⁶. Även Greenwald är inne på samma spår då han menar att ungdomen är en svår tid med mycket tankar och orosmoment och att det då kan kännas skönt och stärkande att hitta musik som handlar om att någon annan upplevt samma saker som man själv gjort¹²⁷.

Petra och Eva skiljer på band som var emo förr i tiden som Death Cab for Cutie, ett band som bildades för tio år sedan. Nu förtiden finns inte så många emoband kvar menar Petra, utan stilen screamo som är en blandning mellan scream och emo har växt sig större. Petra säger att det största bandet inom screamogenren är Bullet for my Valentine som är väldigt populärt nu. Bullet for my Valentine är ett band som både Lena och Maria uppger att de lyssnar på och även flera av de andra ungdomarna nämner att detta är ett band som spelar emo eller screamo. Maria nämner även att Panic at the Disco är ett emoband hon lyssnar en del på. Vad som räknas in i emogenren är dock mycket oklart, något som Johans uttalande visar på:

”Och det kändaste emobandet det är Kent. Det är utan tvekan. Som The Killers, det va, det är indiepop. Nu är det emo. The Killers är emo. Jag förstår inte var inte emo screamo nyss? Du vet 'bá, okej när bestämde ni, när hände det här?’”

¹²⁵ Baker & Bor 2008

¹²⁶ Sernhede 1995

¹²⁷ Greenwald 2003

Det verkar på våra informanternas uttalanden svårt att fastställa vad som är emomusik och inte. Detta kan vi jämföra och se likheter med vad Greenwald skriver angående att alla ungdomar har en egen version om vad emomusik är och vilka band som passar in i genren¹²⁸.

En sammanfattning av ungdomarnas diskussioner kring emomusik ger uttryck för att det är väldigt brett och att allt från pop till metal med vissa inslag av hiphop kan räknas in i genren. Viktor uppger att han inte tror att musiken har så mycket med emo att göra längre. Viktor är här inne på samma spår som Simon och Kelley när de skriver att emo har utvecklats från musik till att bli ett sätt att vara¹²⁹. Att emomusiken har utvecklats från att bara gälla vissa grupper inom hardcoren är något som Andy Greenwald tar upp i sin bok. Då Greenwald menar att emo på senare tid kommit att tolkas mer i betydelsen av emotional än just emotional hardcore går det naturligtvis att sätta etiketten på långt fler musikstilar än de inom hardcoren. Som Greenwald skriver gör detta dock att genren blir extremt bred och svårdefinierad, då all musik åtminstone i någon mening kan sägas vara emotionell¹³⁰. Bjurström menar att en kläd- eller musikstil splittras upp inifrån då den blivit för bred och mist sina kännetecknande drag och exemplifierar med heavy metalgenren där de olika inriktningarna trash, death och glam är några av uppsplittringarna från heavy metal¹³¹. Screamo kan på detta sätt ses som en uppsplittring av emomusiken som blivit alltför bred och odefinierbar.

5:3 Stil och identitet

Då vi har analyserat informanternas stilar har vi använt oss av vad Bjurström kallar ett aktörsinriktat perspektiv där vi utgår från individens tolkning av sin stil istället för att med ett strukturinriktat synsätt titta på kön, klass och etnicitet. Vi har haft för avsikt att kombinera ett process- och ett produktinriktat perspektiv¹³².

5:3:1 Att hitta sin stil

Som Ziehe redogör erbjuder dagens samhälle en stor uppsättning val och beslut gällande individen. Var och ett av dessa beslut och val bidrar till att forma vår identitet. Utmärkande för just ungdomstiden, då identitetsarbetet är som intensivast, är att experimentera med de olika valbara stilar som finns och att pröva olika identiteter¹³³. Viktor kom i kontakt med den stil han har idag en tid innan han själv tog till sig den. Det var i åttonde klass som Viktor började klä sig likt den stil han har idag. Innan dess hade hans mamma motsatt sig stilen men till slut struntade han i det och gick ut och köpte kläderna ändå. Så här beskriver han sin inspirationskälla:

”Det var faktiskt sånt jag hade sett själv. Jag och mamma åkte ofta till Oslo när jag var yngre och då gick vi alltid förbi emotrappan för att komma till centralen, och då tyckte jag att dom kläderna var så jädra snygga.”

I Viktors uttalande kan vi se att emotrappan kan fungera som en stilbildare. Felicia berättar att hon klädde sig mer normalt innan och hade ingen egentlig stil utan försökte mest passa in i den gråa mängden. Sedan började hon först lyssna på musiken och därefter kom håret och sminket. Hon beskriver vägen till den stil hon har idag som en upptrappning:

¹²⁸ Greenwald 2003

¹²⁹ Simon & Kelley 2007

¹³⁰ Greenwald 2003

¹³¹ Bjurström 2005

¹³² Ibid.

¹³³ Ziehe 1994

”Jag tog det lite lugnt så innan jag verkligen blev den stilen jag har idag.”

Även för Lena tog det ett tag att hitta sin stil. Hon berättar att hon redan som liten älskade punkare, emos och gothare och har velat se ut som dem men inte riktigt vågat. När hon väl vågade tog hon till sig de olika stilarna lite i taget. Det går att se en skillnad i hur Viktor tog till sig sin stil jämfört med både Felicia och Lena. Viktor har vad Bjurström skulle kalla ett produktinriktat perspektiv på stil då han tog till sig stilen mer som en hel produkt medan Felicia och Lena trappade upp sina stilar lite i taget. Att vara mer försiktig med att skriva in sig i en stil och inte ta åt sig den helt och hållet tyder på ett processinriktat sätt att se på stil¹³⁴. Som vi tolkar det handlar det här om att trappa upp stilen lite i taget så att det sker genom ett processkapande. Även Anders och Johan beskriver att de trappade upp sin stil lite i taget. Vi kan därför inte, som Bjurström, se att det skulle finnas en skillnad mellan de olika perspektiven och könen bland våra informanter¹³⁵.

Petra skiljer sig lite mot de andra informanterna då hon redan som sjuåring uppger att hon hade en alternativ stil:

”... jag var sju när jag började vilja sticka ut och klä mig annorlunda och såhär.”

Petra fick upp ögonen för den stil hon har idag genom att hon brukar vara inne på bilddagboken.se och låta sig inspireras av andras klädstilar och frisyrier. Hon nämner att hon plockar det som hon tycker är snyggt och kör ihop med sin egen stil och liksom blandar ihop stilarna. Detta är ett exempel på vad Bjurström benämner som stiliseringsprocess¹³⁶. Både Hebdige och Bjurström menar att media numera är en inspirationskälla för ungdomars skapande av stilar vilket blir tydligt i Petras fall¹³⁷. Bjurström skriver att en stiliseringsprocess där stilar förs över från en grupp ungdomar till en annan kan ske på tre sätt. Media är som nämnts ovan ett av dessa sätt. Ett annat är genom varumarknaden och det tredje är genom direkt kontakt mellan två individer. I Marias fall blev mötet med hennes syssling en uppenbarelse och inspiration för att hitta sin stil:

”... jag hade nästan inte sett honom på ett år och då hade han blivit gothare (...) det första jag såg var liksom hans hår (...)’ wow, så här vill jag se ut’.”

Det Maria beskriver som tilltalande med hans stil var att hon tyckte han såg cool ut, stack ut och att han var sig själv. Här kan vi se hur Maria tog till sig stilen genom kontakt med en annan individ.

Den av våra informanter som experimenterat mest med sin stil är Anders. Han berättar att han testat på en del olika stilar. Han beskriver skrattande att han en gång i tiden varit både ”wannabebrat” och hiphopare. Anders beskriver att han i sextonårsåldern hade samma stil som han har idag, men efter en visit på ungdomshem medverkade gruppträck och regler gällande smink till att han tillfälligt lade ner sin stil och istället blev hiphopare. Han menar att han bara var en wannabe då han även under denna period lyssnade på hårdrock och på så sätt inte var äkta. Anders skildrar det såhär:

¹³⁴ Bjurström 1997

¹³⁵ Ibid.

¹³⁶ Bjurström 2005

¹³⁷ Hebdige 1988, Bjurström 2005

”Jag försökte att bli någonting som jag inte var. (...) från första början när jag var liten så har jag alltid varit skatepunk, och hårdrock överhuvudtaget, så jag har typ alltid levt med den musiken.”

Anledningen till att Anders från första början tog till sig den stil han har idag var att han försökte gömma sig genom att ”förklä” sig då han var på rymmen. Han målade då svart under ögonen så att ingen skulle känna igen honom. Anders kände då att han började gilla stilen mer och mer. Det skrämde honom lite till en början att han gillade att ha kajal men det kom han snabbt över och började sedan älska stilen. Som tidigare nämnts erbjuder det senmoderna samhället en mängd olika val att ta ställning till vilket Ziehe menar är ett resultat av den kulturella friställningen. Att pröva olika identiteter kan därmed ses som typiskt för det senmoderna samhället¹³⁸. Här kan vi alltså se hur ungdomskulturen blir en seismograf där förändrade mönster hos ungdomar som exempelvis att pröva olika identiteter, säger något om samhället i stort¹³⁹.

Johan var för drygt ett år sedan mammas ”snälla och snygga gosse” och hade då stickad långarmad tröja och höga byxor. Efter att han hade lärt sig spela gitarr fick han tv-spelet Guitar Hero och fick inspiration därifrån. Det började först med tigha skor som därefter blev Converse skor. Sedan började han klä sig i svart och lät håret växa. Johan berättar att han verkligen försökte vara rock fullt ut med skinnbyxor. Men det blev för varmt så han bytte till smala svarta Cheap Monday. Johan skiljer sig jämfört med de andra informanterna då han fått upp ögonen för sin stil genom varumarknaden. Johan säger att rock nu nästan är emo. Att han tycker det är svårt att hitta olikheter mellan emo och rock kan vi tolka, så som Bjurström framhåller, att gränserna mellan olika subkulturer kan vara väldigt diffusa. Bjurström menar att detta beror på att ungdomsstilar ingår i en dialogisk relation och lånar stilelement av varandra¹⁴⁰. Vad gäller rock och emo uppfattar vi likheter i de mörka smala byxorna och band t-shirtarna. Dessa stilelement¹⁴¹ är av det mer uppenbara slaget. Skulle vi studera likheter i stilarna mer ingående tror vi att vi skulle finna ännu fler likheter.

Petra, Maria, Eva, Felicia och Anders tror alla att de kommer att behålla sin stil i framtiden. Anders uppger dock att om det skulle hänga på att överleva, det vill säga för att kunna få ett jobb eller dylikt, då skulle han lägga ner stilen under arbetstid men inte under sin fritid. Anders uttalande tolkar vi på så vis att han måste böja sig för normen i samhället och inte kan ha sin egen stil på det vis han önskar. Det skulle också kunna ses ur perspektivet att Anders som snart lämnar adolescensen inte har samma behov av att uttrycka sig på ett expressivt sätt, vilket Sernhede menar är typiskt för adolescensen¹⁴².

5:3:2 Att hitta sig själv genom stilen

Ziehe menar att individualiseringen i det senmoderna samhället har ökat genom den kulturella friställningen¹⁴³. Vi anser att ett sätt som denna individualisering visar sig i vår studie är genom ungdomarnas vilja att estetiskt uttrycka sig och skilja sig från mängden, att vara en egen individ som somliga av informanterna uttrycker det. Som Sernhede skriver finns det en vilja och ett behov av att framställa sig själv och visa vem just man är när man är ungdom¹⁴⁴. Att individuellt skilja sig från alla andra blir på så vis en viktig faktor i deras identitetsskapande, något som Simon och Kelley också menar är

¹³⁸ Giddens 2003, Ziehe 1994

¹³⁹ Sernhede 1995

¹⁴⁰ Bjurström 1997

¹⁴¹ Bjurström 2005

¹⁴² Sernhede 1995

¹⁴³ Ziehe 1994

¹⁴⁴ Sernhede 1995

en viktig del av emo-kulturen¹⁴⁵. Genomgående bland våra informanter är att de på ett eller annat sätt har en utstickande stil som skiljer dem från mainstream. Många av dem poängterar vikten av att känna sig trygg i sin stil. Felicia berättar att hon hellre vill se ut som sig själv och ha sin stil än att se ut som alla andra. Hon uppger att hon tycker det är viktigt att veta vem man är och säger att hon känner sig trygg i sin stil:

”Man vågar ju vara sig själv lite mer när man väl har hittat sin stil. För de flesta som inte vågar vara sig själv dom vill ju passa in i den gråa mängden...”

I Felicias uttalande kan vi tolka att individualiseringen är viktig för hennes känsla av att vara sig själv. För henne innebär att sticka ut och skilja sig från mängden ett sätt att våga visa vem man är. Som vi uppfattar det anses man i ungdomsgruppen som modig om man vågar vara sig själv, vilket troligtvis ger Felicia en trygghet i hennes identitet. Liknande skildring berättar Johan om då han säger att han tror att man trivs mer om man känner sig säker i sig själv och sin stil. Själv känner han sig riktigt trygg och självsäker. Han beskriver att han har följt sin egen stil och försöker att inte se ut som alla andra:

”Nu har alla börjat färga håret i min klass, så hör jag andra säga... då borde jag göra det. Jag tänkte typ, du vet, ’lägg av, va som dig själv’.”

Eva säger kort och gott såhär:

”... men man ska ha sin egna stil, och man ska va nöjd med den... och trivas i den.”

Maria berättar att hon bytte stil en gång på grund av att hennes dåvarande pojkvän skämde över henne då hon gick klädd i svarta kläder och hade mörkt hår. Hon färgade då håret blondt och började klä sig mer ”fjortisaktigt”. När förhållandet sedan tog slut ändrade Maria tillbaka till sin ursprungliga stil och färgade håret lila. Hon berättar att det kändes jätteskönt att byta tillbaka och att hon kunde vara sig själv igen. I Marias fall kan vi urskilja att stilbytet och att pröva en annan identitet fick henne att erfara vilken stil hon identifierade sig som hemma i. Berättelsen Maria delger oss påminner om Anders historia om hans tidigare stilbyten. Även han hade en känsla av att vara någon han egentligen inte var när han hade en stil som han inte kände sig hemma i. Anders berättar att han förut var väldigt rädd för vad folk skulle säga om honom på grund av den stilen han hade med kajal under ögonen och svarta kläder. Han uppger att han då hade mycket dåligt självförtroende och att han idag när han blivit trygg i sin stil struntar i vad folk tycker. Även Anders uttrycker en vilja av att vara egen i sin stil:

”Jag vill inte vara som alla andra är.”

Anders uppger att det känns bra att uppmärksammas genom att sticka ut med sin stil och synas. Han menar att kajal på en kille ger en del uppmärksamhet. Anders säger att de flesta inom emo-kulturen alltid skiljer sig åt på något sätt, det kan vara genom frisyrer, kläder eller hur man sminkar sig. Han uppger att han inte sett många ”som sig” vid emotrappan. Maria håller med om att ingen inom gruppen är den andra lik. Här upplever vi att individualiteten blir särskilt tydlig. Även när det gäller gruppen så är det viktigt att på något vis individualisera sig och skilja sig från de andra. För oss som står utanför gruppen kan det vara svårt att se skillnader mellan stilar. Detta kan enligt Bjurström

¹⁴⁵ Simon & Kelley 2007

förklaras genom att det fodras att man är insatt i kulturen för att kunna utläsa vissa stilelement och stilmarkörer¹⁴⁶.

Maria anser att det är ganska viktigt att synas och sticka ut med sin stil. Hon tycker det känns bra att uppmärksammas:

”Det är nog därför man börjar ha lite mer skrikiga färger och mer accessoarer som skriker liksom ’hej titta på mig’ typ som chockrosa.”

Petra menar även hon att färgerna gör att hon sticker ut och syftar då på de färger hon har i håret. Petra berättar att hon har håret som hon har det först och främst för att hon tycker att det är snyggt. Hon säger att hon inte trivs med att ha sin normala hårfärg utan hon vill alltid ha något rött i håret. Johan tycker det är viktigt att synas med sin stil och menar att det är den svarta stilen som ger uppmärksamhet:

”Du måste visa att du är där (emotrappan) (...) bara för att vi klär oss så här betyder det inte att vi ska gå och gömma oss i de svarta hörnen. Utan vi har så mycket svart, (...) det ger oss mer uppmärksamhet.(...) Folk ser oss...”

Vi tycker oss kunna tolka att våra informanter har påverkats av den individualiseringsprocess som är pågående i dagens samhälle. Att sticka ut från mängden är för våra informanter positivt och en möjlighet att avgränsa sig mot andra ungdomar. Att inte vara som alla andra blir på så vis deras val för att känna sig som individuella individer¹⁴⁷.

5:3:3 Fördomar, uppfattningar, bemötande och utsatthet från ”andra”

Glåpord och fördomar

Samtliga informanter har blivit kallade och blivit tagna för att vara emos av ”andra”, utomstående. De flesta kan förstå det med tanke på att deras stil liknar den många definierar med emo. Lena och Viktor uppger att de i stort sett varje dag blir kallade emo av utomstående. Viktor ger ett exempel på en företeelse som skedde strax innan intervjun tog plats:

”Det var nån som skrek emo efter oss på spårvagnen förut...”

Det framkommer att det ofta läggs en negativ attityd i begreppet emo då våra informanter blir kallade det av utomstående. Maria säger att hon ofta blir kallad emo och får dessutom höra att hon är deppig:

”Asså det är ju saker jag får höra typ hela tiden. Jag bor ju på ett sånt ställe, där får man ju höra, där skriker dom ju såna grejer efter en hela tiden i princip. Det händer väldigt ofta.”

Att våra informanter blir kallade emo, även om det inte är något de definierar sig som, tolkar vi som att utomstående drar paralleller mellan deras stil och emo. Stilen är för utomstående ett kännetecken för hur de tror att en emo ser ut även om de egentligen inte vet om individen definierar sig med begreppet¹⁴⁸. Som Giddens redogör tillskriver utomstående dessa kännetecken på individen och definierar därmed våra informanter med vad de tror är deras sociala identitet¹⁴⁹. Det blir på så vis ett antagande som andra

¹⁴⁶ Bjurström 2005

¹⁴⁷ Sernhede 1995, Ziehe 1994

¹⁴⁸ Frith 1978

¹⁴⁹ Giddens 2003

gör då de kallar våra informanter emo. Detta kan även förstås genom vad Bjurström kallar stilkompetens. Utomstående kanske inte har så stor kunskap om stilelement eller stilmärkörer att de kan utläsa skillnader mellan olika stilar. Utomståendes tolkning att våra informanter är emos kan alltså beror på bristande stilkompetens¹⁵⁰.

När en individ urskiljer sig på ett sätt som inte är förenligt med vårt normativa tänkande och våra stereotypa föreställningar om hur en människa bör vara, sker en stigmatisering av den individen¹⁵¹. Av citaten som följer tolkar vi omgivningens bemötande som att de tycker att våra informanter avviker från samhällets normativa föreställningar om hur man bör vara. Det stigma vi kan urskilja som sätts på våra informanter är av den personliga och karaktäristiska typen¹⁵². Petra berättar:

"... nuförtiden, så blir det liksom som nånting... folk säger som ett... liksom för att vara elaka. Man kan nästan inte gå ut på stan eller gå någonstans utan att man får höra liksom 'jävla emofitta' och 'ditt äckliga emo, gå och dö' sånt, hela tiden."

Viktor har även han fått möta omgivningens mer negativa uppfattningar:

"Folk går runt och skriker typ 'emojävvel', 'böggjävvel', 'emofitta', massa sån skit efter mig..."

Johan berättar om hur en kompis till honom fick uppleva andras fördomar:

"En kompis, som är tjej, gick för att köpa rakhyvel för att seriöst raka sig. Och så när dom gick till kassan hon bá 'Näe jag kan inte låta dig köpa det här'. 'Varför då, jag behöver raka mina ben'. Hon bá 'Näe jag vet att ni kan använda dem till annat (...). Jag vill att du ska ha tillstånd från dina föräldrar'. Jag bá (...) 'vad håller du på med? Du skämmer ut dig själv'."

Tankar om "andras" uppfattningar

Felicia tror att omgivningen uppfattar henne som emo och att de därmed tänker att hon är deprimerad och skär sig. Hon säger att det är ord som hon får höra överallt. Felicia menar att varenda en kan vara deppig men att fördomen mot emos är att just de är deprimerade hela tiden och skär sig. Hon berättar vidare hur hon blir bemött av andra. I början av citatet pratar hon om ungdomsgrupperna "fjortisar" och "brats":

"De flesta brukar ju kolla konstigt på en och typ inte vågar komma i närheten även om de käftar emot så vågar dom inte ens hoppa på en, det brukar det också va för dom är oftast ganska rädda av sig ändå. (...) Och sen finns det ju folk som är dumma och dom måste stöta till på axeln jättehårt. Det finns det ju vuxna som kollar jätte konstigt på oss. Dom ser himla förvånade ut när vi skrattar hela tiden."

Viktor och Lena diskuterar hur de tror att de blir upplevda:

Viktor: "Äckliga losers!"

Lena: "Ja, man ser det i blicken på dom. Dom tittar såhär 'ehh'."

Omgivningens föreställningar om våra informanters sociala identitet kan vi koppla till

¹⁵⁰ Bjurström 2005

¹⁵¹ Goffman 1972

¹⁵² Ibid.

Bjurströms tankar om dekontextualisering. Han menar att andra kan bedöma och lägga in sina åsikter om en stil då stiliseringsprocessen är färdig. Stilen dekontextualiseras genom att andra tillskriver dem mening. Det är då inte säkert att den mening som andra tillskriver stilen stämmer överrens med den bild som individerna med stilen har¹⁵³.

Anders pratar i sina uttalanden om uppfattningar mot ungdomarna som hänger vid emotrappan. Han skiljer på uppfattningarna från ”andra” beroende på om de bara går förbi eller om kontakten med gruppen blir en aning längre:

”Näe en del tänker väl ’hur fan ser dom ut egentligen’ ja eller typ ’dom måste ha ett helvete hemma’ eller nått. Det är många som tror det också.”

”När man träffar såna som oss så är det väl... så anser inte jag att man tänker första ’å fan va deppiga dom är’ det är mer såhär typ ’va dom skojar eller typ så, flummiga då’.”

Anders första uttalande tolkar vi som att han upplever att omgivningen tillskriver gruppen en social identitet som inte överrensstämmer med gruppens upplevda sociala identitet. Som Goffman förklarar stämplas individen genom att man gör skillnad mellan individens virtuella sociala identitet och dennes faktiska sociala identitet¹⁵⁴. Anders andra uttalande tolkar vi som att då det sker en interaktion mellan gruppen och utomstående kan denne komma i kontakt med individens personliga identitet och den virtuella sociala identiteten kan då möjligen suddas ut.

Fördomar eller ej

De flesta av våra informanter kan inte sätta fingret på var emobegreppets negativa klang kommer ifrån. Felicia pratar om att folk tror att emo är deppiga och skär sig men uttrycker att hon inte har någon aning om var fördomarna faktiskt kommer ifrån. Även Maria tycker det är mest fördomar och vet inte varför man påstår att just emo skär sig. Hon säger att det skulle kunna handla om en ovana för stilen:

”Men jag tycker det liksom... det brukar alltid vara inom alternativa stilar så har det alltid varit just hårt mot emo och sånt, har alltid varit saker som är emot det hela tiden. Liksom... så jag vet inte. Det kanske bara är så att... klär man sig så, är man dum i huvudet, det är så jag känner.”

Anders säger att de flesta har uppfattningen att emos skär sig och är deppiga. Han menar att den uppfattningen kommer ifrån att det tyvärr är mycket ”sådant” inom just den livsstilen. Petra pratar om media och folk i allmänhet och menar att det är deras okunnighet som medverkat till att begreppet blivit ett skällsord:

”Ja, dom vet ju ingenting om det, dom tror bara att alla som har en speciell klädstil är deprimerade och vill dö, i stort sett... men det är fel, men då tror dom det och så tänker dom ’men gå och dö då’ och så.”

Vi vill här dra kopplingar till Baker och Bors artikel där de skriver om hur media framställer emomusikens samband med suicid¹⁵⁵. När en skildring som denna framställs i media uppmärksammas emo-kulturen. Goffman skriver att då en individ som tillhör en stigmatiserad grupp lyfts upp i media faller skammen även på alla övriga personer

¹⁵³ Bjurström 2005

¹⁵⁴ Goffman 1972

¹⁵⁵ Baker & Bor 2008

tillhörande samma grupp¹⁵⁶. Vi tolkar detta som att alla de individer som tillhör emokulturen tenderar att ses som suicidala när media gör kopplingar som ovan. Det kan också vara en förklaring till att ingen vill benämna sig som emo.

Bjurström uppger att musiksmaken under hela 1900-talet väckt motstånd och förfäran hos den vuxna befolkningen. Vilken musikgenre som utpekats som boven varierar över tiden och oftast är det den allra senaste som anses skadlig¹⁵⁷. Vi tycker oss kunna se att detta kan vara en förklaring till den negativa attityd våra informanter upplever att det finns om emo. Om en studie görs om emo-kulturen om några år kan möjligtvis denna bild som ungdomarna upplever då se annorlunda ut.

Bemötande och utsatthet

Några informanter berättar om situationer då de upplever sig diskriminerade och trakasserade. Anders berättar för oss om ett flertal tillfällen som han upplevt sig diskriminerad. Här följer ett exempel:

”... jag blev typ diskriminerad när jag skulle växla in pengar på Forex. Jag visar min legitimation och då är det när jag är blond och liten, när jag är sexton. Så står de typ tre personer med mitt kort och typ bara såhär (växlar mellan att titta på kortet och honom) (...) Då skulle de ha telefonnummer hem och grejer och jag var tvungen att säga mitt personnummer flera gånger i rad. Jag kände mig idiotförklarad så jag tog kortet och gick till det andra (Forex). Och där sa de att det var diskriminering, helt jävla fel. Hon var skitförbannad över vad som hade hänt. 'Så ska det inte gå till' sa hon.”

En annan gång är han tillsammans med en kompis på Centralstationen för att möta upp en tredje kompis. Anders berättar att det då kom fram en väktare och bad dem gå därifrån. Maria har liknande erfarenheter av att inte vara önskad inne på Centralstationen och säger:

”... nu har ju alla blivit portade, så ser man ut såhär så får man inte vara inne på centralen i princip. Ibland när jag väntade på mitt ex när han kom från Skåne och skulle möta honom så sa de 'vad gör du här?' Så när jag åkte dit och skulle möta upp honom så undvek jag att klä mig såhär för att jag inte skulle bli utskickad.”

Det ställe där våra informanter håller till för det mesta är annars inne i Nordstan vid emotrappan. Där har de också stött på en hel del bemötande som uppfattas diskriminerande. Anders berättar hur de även vid emotrappan ofta blir utkastade av väktarna, utan att förstå anledningen till varför de gör det. Han beskriver sedan att vissa ungdomar vid trappan, bland annat han själv ibland, går med sjalar över näsan och att väktarna säger att det är hotfullt. Det kan Anders förstå om det hade handlat om att de gått in i affärer, men inte när de bara sitter vid trappan:

”Klart som fan, om jag går in i en affär såhär (sjalen över näsan). Klart som fan att det är hotfullt, för då vill jag ju dölja någonting och då kanske de tror att man ska råna eller vad som helst. Det har jag respekt för men inte när de gör så... (...) Jag brukar säga det att det är såna väktare som säkert inte har... dom har inget att bestämma hemma så när de väl kommer ut och får bestämma lite så passar de på att göra det ordentligt. För som är jävligt käftiga, väldigt käftiga är dom.”

¹⁵⁶ Goffman 1972

¹⁵⁷ Bjurström 1993

Felicia uppger att de får sitta vid trappan max en timme sen kommer väktarna och säger till dem. De går då därifrån och sätter sig sedan där igen. Maria och Petra instämmer i att de brukar bli bortkörda av väktarna. Petra berättar att hon fått förklaringen att de skrämmer de äldre så att de inte vågar gå in i affären som ligger bredvid trappan. Maria tror att det möjligtvis kan vara så att deras stil skrämmer dem även om hon tycker det vore konstigt då alla mer eller mindre har svarta kläder på sig. Även Johan uppger att han tror att folk som går förbi kan uppleva dem skrämmande:

”Folk blir oftast rädda för dom tror att vi har rakblad med oss.”

De motiv och intentioner som individer har med sin stil uppfattas inte alltid på samma sätt av andra. Det kallas, som vi tidigare nämnt, dekontextualisering av en stil¹⁵⁸. Vi tror att stilen uppfattas som skrämmande och dystert genom att utomstående ser samspelet mellan stilens *verbala faktorer*; emomusikens deppiga låttexter, *visuella faktorer*; den svarta klädstilen samt *ceremoniella faktorer*; uppfattningen att det är vanligt att man skär sig inom emo-kulturen¹⁵⁹. Det som är nytt och främmande kan dessutom många gånger väcka en rädsla och osäkerhet. Nya ungdomskulturer har alltid skapat viss moralpanik där man från samhällets sida oroar sig för det dåliga inflytandet den nya kulturen kan tänkas ha på ungdomar¹⁶⁰.

Alla har dock inte enbart erfarenheter av dåligt bemötande från andra. Johan berättar om en gång då en grupp japaner kom fram till honom och frågade något på japanska:

“Jag bá ‘excuse me do you speak English?’ Han bá ‘Aaa yes I speak English, eeh what are you calling yourself? Your style, its amazing, I’ve never seen it in Japan’. Jag bá ‘Well welcome to Sweden, we are the others. We call it fashioncore’. ‘Happy, so great! I would love to have clothes like you. Where do you buy them?’ ‘A store called shock’. Jävla skön japan du vet!”

Även Petra har positiva upplevelser av bemötande från utomstående:

“Jag hade rött överhår och svart underhår i början av sommaren och jag och en kompis gick ner i affären, och då kommer det fram nån ’Jag måste bara säga, ni ser så glada ut, ni ser ut som två godisbitar!’. Och vi bara ’Tack!’ ”

Det framkommer att de uppfattningar som ungdomarna erfar och har fått bemöta från omgivningen stämmer överens med den bild av emos som ges genom Scott och Chur-Hansens artikel. De menar att ett påträffat attribut hos medlemmar av emo-kulturen är det självskadande beteendet. I artikeln bekantas vi även med begrepp som depression och att livet skulle kännas förförligt. Vi kan här se likheter i uppfattningar från utomstående från Sverige och Australien¹⁶¹.

De flesta informanterna förnekar inte att det förekommer självdestruktivitet och depressivitet inom emo-kulturen. Men majoriteten menar att det inte går att dra några paralleller till just ”emostilen”, utan menar att det är något som förekommer hos ungdomar i alla livsstilar. Det går med andra ord inte att helt utesluta att omgivningens negativa uppfattningar är enbart fördomar men vi tror inte att kulturen i sig är det avgörande för ungdomars mående.

¹⁵⁸ Bjurström 2005

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ Bjurström 1993

¹⁶¹ Scott & Chur-Hansen 2008

5:3:4 Ungdomarnas hantering av omgivningens bemötande

Beroende på vem det är som kallar våra informanter för emo upplevs och bemöts det på olika sätt. Som vi tidigare uppgett kan informanterna skämta genom att kalla varandra emo. Då är det en helt annan acceptans än då de blir kallade emo av ”andra”. Det visar sig att majoriteten av våra informanter förhåller sig till utomståendes upplevelser av dem genom att uttrycka att de inte bryr sig om det eller skiter i det. Eva och Felicia uppger att de inte tar åt sig då folk kallar dem emo. Felicia säger:

”... jag brukar mest skita i om dom kallar mig emo. Dom får kalla mig vad dom vill, dom kan till och med kalla mig wemo om dom så vill. Bara jag får ha min stil och lyssna på den musik jag lyssnar på. Bara jag får vara mig själv.”

Petra är inne på samma spår som Felicia, när hon menar att hon inte bryr sig, och säger:

”Har dom problem med oss så är det inte vårt problem (...) vi har den stil vi trivs i och dom som accepterar det får acceptera det och dom som inte gör det... skit samma! (...) 'det här är jag, take it or leave it'.”

Hon fortsätter senare under intervjun:

”... om någon säger emo till mig, då säger jag bara 'ah, tack, jag försöker' och så går jag. Jag orkar liksom inte lägga tid på det.”

Anders använder en liknande strategi:

”Ja, jag bara bugar och bockar och så säger jag 'jasså... vart då någonstans?' säger jag när de säger emo, 'var någonstans?' (ser sig om) Det är ingen idé att bry sig.”

Hälften av informanterna har alltså en strategi som vi tolkar går ut på att ”stänga av” och ignorera de glåpord de får höra. Jämför vi denna hantering med de tre reaktioner Lee urskiljer vid könsförtryck är det ingen som direkt överensstämmer. Vi tycker oss dock kunna se paralleller med reaktionen resignation, såtillvida att de vid bemötandet inordnar sig utan motstånd. Dock anser vi inte att det här går att utläsa att informanterna tar på sig de utomståendes negativa bild och gör den till sin självidentitet¹⁶². Vi tycker oss därför se att informanterna använder sig av en ”egen” motståndsstrategi jämfört med de som förekommer vid könsförtryck.

Viktor uppger att han inte tar illa upp längre när någon kallar honom emo. Han säger att han gjorde det för ett tag sedan men att han nu skiter i det och istället börjar skratta åt dem som kallar honom emo. Viktor säger dock tidigare under intervjun:

”Jag klarar inte av när folk går runt och skriker det efter en och så. Det är inte speciellt trevligt när man får höra 'ey, emo!'. Liksom, det första jag fick höra när jag började på X-skolan var 'ey, emo!'. Det är ju hur trevligt som helst liksom! När man precis kommit bort från skiten (bytt skola)...”

Vi tolkar ambivalensen i Viktors uttalanden som att han strävar efter att ”stänga av” och ignorera men inte alltid lyckas. Även om man inte vill bry sig kan det vara svårt när man ständigt får höra massa saker och blir förtryckt. Maria hanterar det på ett annat sätt idag mot vad hon gjorde när hon hade en annan stil:

¹⁶² Lalander & Johansson 2007

”Nu ser jag ju ut som en emo, så jag blir ju bara glad i princip. Men innan när jag var mer hårdrockare då tog jag väldigt illa upp ’Nej jag är inte emo. Låt mig vara!’ liksom. Nu bryr jag mig inte, nu blir jag bara glad typ ’Tack så mycket’.”

I Marias fall skiljer sig hennes virtuella sociala identitet inte så mycket från hennes faktiska vilket vi anser underlättar för henne i hanteringen av bemötandet från omgivningen. Även Anders säger att han kan gilla att bli kallad emo. Så länge de som säger det inte definierar begreppet med att skära sig i armarna. För Johans del beror hanteringen av att bli kallad emo också på vem det är som säger det till honom. Om det är vänligt folk som säger det tycker han att det är okej, men är det brats eller ”vanliga” personer hanterar han det såhär:

”... men när jag ser brats eller vanliga personer som typ ’jävla emo, ska jag slå ner dig’. Du vet, då blir jag riktigt sur. Det enda jag säger är ’Fan, hur mogen är du? Väx upp. God morgon, vad har du för problem? Att jag klär mig svart?’. ’Det är många problem med dig, broschan’. Jag bá (pustar) ’ I alla fall, tack att jag inte betar mig som dig. Något omoget flane som bara går runt och trakasserar folk bara för att bevisa för dom andra hur cool jag kan vara’.”

Vi ser här hur Johan väljer att höja upp sig själv som en bättre person än de som bemöter honom på ett taskigt sätt. Vi tolkar att han här använder sig av satir och ironi för att nedmontera den andres självsäkerhet vilket kan ses som den socialpsykologiska motståndsstrategin konkurrens. Han gör även aktivt motstånd genom att bestrida försöken att nedvärdera honom¹⁶³. Felicia använder även hon sig av att göra aktivt motstånd genom att hon ibland försvarar sig verbalt mot dem som kallar henne emo. Felicia menar att hon måste stå upp för sig själv och därför säger något taskigt tillbaka. Hon uppger även att hon kan bli lite ledsen av fördomarna som finns.

Johan berättar att folk ibland går förbi honom och säger ”jävla emo” eller något liknande och knuffar på honom. Sådant tål han inte, men uppger att han inte är en person som använder våld. Han förklarar att man blir van vid att bli nedtryckt när man är ”därute”, det har i alla fall han blivit. Han menar att man får se folk som stirrar fördomande på grund av stilen och säger:

”... ni ska inte gå och döma om ni inte lär känna mig som en person. Det spelar ingen roll hur jag klär mig.”

Han säger senare under intervjun:

”Jag förstår inte varför alla har emot emos. Alltså det räcker med att de bara försöker en gång, känna på oss, hur vi är, så jag svär de kommer ’obey us’.”

Här kan vi se hur Johan tänker sig att det enda som behövs för att få slut på de negativa uppfattningarna är att ”lära känna” varandra. Att se individen och inte stilen. Det bemötande han upplever från andra stämmer inte överens med hans personliga identitet¹⁶⁴. Johan berättar att flera av hans kompisar har tagit självmord på grund utav trakasserier. Han talar om en tjej som var sexton i Stockholm, en annan vän i Göteborg och en tredje som var hans bästa vän sedan treårsåldern. Om sin bästa vän säger han:

¹⁶³ Lalander & Johansson 2007

¹⁶⁴ Giddens 2003

”Det var riktigt hemskt när jag fick höra att han tagit självmord. Folk hade tryckt ner och spöat ner honom. Det är också en risk du får ta. Det här låter nästan löjligt. Nej, men det är det. Går du in i emo, då får du bereda dig på att vara nedtryckt (...) Det är hemskt när man blir så nertryckt att folk tar självmord. Jag tycker seriöst att vi som har den här stilen, borde göra motstånd tillbaks. Även om jag inte vill. Dom måste förstå och låta oss va och sluta bete sig så himla omoget. Dom förstår inte vad dom gör. Jag blir mer... ibland tar jag in ta alls illa upp men när de väl är på mig, jag kan bli jätteledsen.”

Johan tycker att det har gått för långt och sätter tydligt ner foten när han säger att gruppen borde göra motstånd tillbaka. På vilket sätt man skulle göra detta framkommer inte, men vi kan tolka det som att Johan som innan sagt sig stå för en icke-våldsprincip här kan mena att våld kanske är den enda utvägen. I likhet med vad Felicia tidigare nämnt kan även Johan bli ledsen av det negativa utsättandet. Vi tolkar det som att de ser sig själva med den andres ögon och trots försök till aktivt motstånd från bägges sida delvis har tagit till sig den bild som speglas genom interaktion med andra individer¹⁶⁵. Som synes kan också Lenas följande citat belysa hur interaktionen med ”den andre” bidrar till att forma individens identitet¹⁶⁶. Lena beskriver hur andras blickar får henne att känna sig:

”Det känns som om man betyder ingenting, man känner sig som... värdelös. Även fast jag har jättemycket självförtroende så... ändå känner man typ... dom liksom försöker nedvärdera en, dom försöker inte se en!”

Hennes sätt att hantera andras bemötande sker genom resignation. Lena inordnar sig i deras negativa sätt att se på henne och tar till sig den bilden hon upplever att de har av henne¹⁶⁷. Samtliga av våra informanter önskar bli bemötta och uppfattade på ett bättre sätt av utomstående. Anders berättar att han vill att ska de bli uppfattade som individer som vågar skilja sig från mängden. Både Maria och Anders pratar om att de antagligen får höra negativa uttalanden och stå ut med folks blickar på grund utav avundsjuka för att de vågar sticka ut och vara sig själva med sin stil. Detta tolkar vi som ett exempel på den socialpsykologiska motståndsstrategin social kreativitet, då de omvandlar nedsättande uttalanden till något positivt¹⁶⁸. Lena och Viktor vill bli uppfattade på följande sätt:

Viktor: ”Som en människa! Inte som ett jävla... patrisk!”

Lena: ”Ja, som en levande sak...”

Viktor: ”Levande sak... vi uppfattas mer som äckliga djur som går att trampa på!”

Lena: ”Ja, det känns lite så ibland! Är man alternativ så är man bajs!”

Petra önskar att folk ska vänja sig vid stilen mer:

”Jag vill bara att folk ska vänja sig vid stilen mer, att dom vet att det finns och att man inte får en sån reaktion ’vad är det för nåt?’, utan att vi är som vi är. Det är liksom... vi får inte va på vissa ställen för dom anser att vi kan skrämman gamla människor för att vi ser annorlunda ut! Det vill jag slippa!”

Anders tycker att alla borde ge ”emostilen” en chans, som han en gång i tiden gjorde fastän att han inte gillade den från början.

¹⁶⁵ Johansson 2004

¹⁶⁶ Ibid.

¹⁶⁷ Lalander & Johansson 2007

¹⁶⁸ Ibid.

För att summera så stämmer oftast inte utomståendes syn på våra informanter överrens med den bild de har av sig själva. Identitetsskapandet är en ständigt pågående process som påverkas av speglingen individer får genom interaktionen med andra. Den andres definition bidrar till att forma självet¹⁶⁹. Goffman beskriver detta som en socialisationsprocess där den stigmatiserade tillägnar sig de ”normalas” synsätt och inordnar sig de identitetsföreställningar som råder i samhället¹⁷⁰. För att koppla det till våra informanter skulle det kunna innebära att de som idag inte definierar sig med de samhälleliga uppfattningarna som råder om emos så småningom tar till sig den bilden av sig själva. Att identifiera och ta till sig andras bild skulle i så fall kunna bidra till att en individ börjar bete sig självskadande.

5:4 Gruppen

Att ungdomarna ofta vistas i centrum av staden är något som visat sig i vår studie. Vi tolkar den offentliga miljön som viktig för ungdomarna, där de har möjlighet att synas, vilket utgör den en viktig del i deras identitetsskapande. Vi kan här se paralleller till de ungdomar som Andersson beskriver som urbant orienterade¹⁷¹.

5:4:1 Grupptillhörighet

Ove Sernhede ser ungdomsgruppen som mycket viktig för den unga människan. För att kunna frigöra sig från föräldrarna behövs något för ungdomen att fly till och här utgör kamratgruppen en stor resurs. Gruppen blir en ny gemenskap för den unge¹⁷². Det är svårt att få en överskådlig bild av hur stor gruppgemenskap och gruppkänsla ungdomarna på emotrappan har. Felicia och Maria svarar lite tvekan ja på frågan om de är en grupp som hänger vid trappan. Felicia vill dock inte se sig själv som tillhörande en speciell grupp utan menar att hon kan umgås med vem som helst som respekterar henne. Hon menar emellertid att man blir glad av att umgås med andra med liknande intressen då man känner en gemensamhetskänsla bland de som har samma stil och gillar samma musik. Det är också lättare att prata med dem som har samma intressen, till exempel sitta och diskutera olika band. Eva menar att det inte är så viktigt att tillhöra en speciell grupp:

”Vi är inte såna, ‘hon är min bästis, bara jag får va med henne’, utan vi är mer typ, ‘kom, va med’, vi accepterar nya folk liksom.”

För Maria är grupptillhörigheten jätte viktig:

”Jag är sån, jag är en väldigt människoberoende person, så jag älskar att ha människor runt mig, annars när jag är ensam känner jag mig jättesvag och sånt (...)Man känner sig starkare, man känner att det finns fler folk som delar samma åsikt kanske.”

Anders tycker också det är viktigt att tillhöra en grupp. Han pratar om Hikari-kai¹⁷³ på Meeths salonger, där många ungdomar med alternativa stilar samlas:

”Då känner man sig hemma när man är där. Ingen annan som kollar snett på en, det är bara folk som kommer fram och... eller vissa... kommer fram och säger att jag har cool stil, jag bara ”Okej”. Där behöver man inte vara rädd, kolla sig bakom ryggen att nån ska ha kniv, så känns det.”

¹⁶⁹ Johansson 2004

¹⁷⁰ Goffman 1972

¹⁷¹ Andersson 2002

¹⁷² Sernhede 1995

¹⁷³ En Japaninspirerad förening för ungdomar från 15 år

Anders pratar om gruppgemenskapen som en trygghet, ingen kollar snett på en utan man accepteras. Även om Anders tidigare sagt att han vill utmärka sig med sin stil ser vi här att han också har behov av ett ställe där han kan smälta in. Ziehe menar att det sker en subjektivering som ett resultat av den kalla och opersonliga upplevelsen av samhället som den kulturella friställningen framkallat¹⁷⁴. Detta visar sig genom att ungdomar i det senmoderna samhället i högre grad än tidigare tenderar att dras till olika subkulturer i strävan efter identitet och gemenskap¹⁷⁵. Vi tolkar detta som att trots vikten i att individualisera sig och utveckla sin egen identitet är det också viktigt att känna en gemenskap. Även Maria pratar om Hikari-kai som ett ställe där man känner sig välkommen från första början. Varken Maria eller Anders tycker dock det är speciellt viktigt att det syns på dem vilken grupp de tillhör. Maria menar att alla är välkomna i emogänget bara man har en bra personlighet. Man ska vara glad, positiv och tillmötesgående och inte snacka skit om andra. Men att man måste ha några speciella åsikter eller värderingar tycker inte Maria:

”Näe det behöver man inte direkt ha. Alla får ju dela med sig av sina åsikter. Liksom, oftast så brukar det bli accepterat.”

Detta kan jämföras med det Giddens talar om som den sociala identitetens kollektiva dimension. I denna kan en grupp människor med samma värderingar och åsikter få en gemensam identitet. Detta verkar dock inte vara fallet med våra informanter, bristen på gemensamma åsikter och värderingar verkar tala emot en gemensam social identitet¹⁷⁶. Petra menar att det är stor omsättning bland ungdomarna vid trappan och att de flesta varit där mindre än ett år. Det kommer också nya ungdomar nästan varje vecka. Kanske ser vi här en orsak till den tvekan flera av våra informanter känner inför grupptillhörigheten på trappan. Man hinner inte bilda en riktig grupp när det sker ett ständigt utbyte av människor. Johan menar att han känner en glädjekänsla i att hänga i en grupp med många människor. Han tycker att man i emogänget ställer upp på ett helt annat sätt mot hur han tror man gör i andra stilar vilket han tror kan bero på utsattheten från andra:

”Emos är dom mest, är dom mest omtänksamma personer, eftersom vissa har den där smärtan, alla förstår för dom har alla blivit nertryckta. En av mina kompisar (som inte har samma stil som Johan) berättade att han gjort slut med sin tjej och dom skrattar åt honom. Dom backar inte upp varandra.”

Lena uppger att hon inte känner någon speciell grupptillhörighet på trappan. Det gör däremot Viktor som menar att det finns en större acceptans för att vara annorlunda. Han uppger själv att han känner sig väldigt annorlunda än andra killar och att det kan vara svårt att hitta personer som accepterar en. På trappan tycker han att acceptansen för olikhet är mycket större. Att man är väldigt accepterande i gruppen är något som samtliga informanter pratar om. Johan, Viktor och Felicia nämner att det till exempel är väldigt accepterat med bi- eller homosexualitet i gruppen. Skogholm och Javaherinasab har en tanke om att ungdomarna vid emotrappan kan provocera omgivningen genom att de bryter mot heteronormativiteten. Exempelvis har både killar och tjejer kajak runt ögonen och även killarna kan stå och krama varandra¹⁷⁷. Vår iakttagelse är också att stilen i det närmaste är androgyn där samma klädkod verkar gälla för killar och tjejer. Samtliga menar också att det är en väldigt kärleksfull grupp där man välkomnar alla som visar respekt tillbaka. Trots att informanterna inte uttrycker att gruppen har några

¹⁷⁴ Johansson 2004

¹⁷⁵ Ziehe 1994

¹⁷⁶ Giddens 2003

¹⁷⁷ Skogholm & Javaherinasab 2008

gemensamma värderingar kan vi ändå se att gruppens stora acceptans för varandras olikhet utgör ett gemensamt drag. Kanske är det i denna acceptans som gruppen finner sin kollektiva identitet. Det går även att koppla acceptansen till Andy Greenwalds beskrivning av emo-kulturen som en väldigt inkluderande och accepterande kultur där man välkomnar de flesta¹⁷⁸. Det finns dock de som inte är välkomna till trappan:

Petra: "... vi är väldigt kärleksfulla mot varandra. Det är liksom inte så mycket hat eller tycka illa om varandra utan man accepterar varandra som man är. Och sen finns det ju vissa som kommer dit ner och inte riktigt förstår sig på det utan kan gå och liksom... snacka verkligen skit om folk men, dom... blir inte kvar särskilt länge."

Eva: "Ja, nyss var det en kille som hängde med oss, och vi gav honom en chans, han var jättekaxig (...) han pratade skit bakom ryggen på oss och vi fick reda på det och då var det bara 'kom inte hit'. Vi vill inte ha med såna som är otrevliga och pratar skit om våra vänner att göra."

Petra: "Man går inte dit och sätter sig och försöker skaffa vänner och sen sitter och pratar skit om varenda en med olika människor."

Eva: "Det sprids vidare, vi får reda på allting liksom."

Petra: "Där nere så umgås man med sina vänner och håller ihop."

Det finns alltså vissa viktiga normer och värderingar som man inte får bryta mot för att accepteras i gruppen. Enligt Sernhede utvecklar ungdomar i grupp en förmåga att fungera intersubjektivt när de på egen hand utan vuxna måste hitta sina egna normer och värderingar kring vad som är acceptabelt och inte. Detta menar Sernhede är en av de viktigaste lärdomarna i en grupprocess¹⁷⁹. Flera av informanterna beskriver att det är väldigt bra stämning kring trappan och det är ett ställe där man träffas för att umgås och ha roligt tillsammans. Johan menar att det är ett bra ställe att gå till om man är på "depp-humör" för man blir alltid uppmuntrad och har väldigt roligt tillsammans. En vanlig eftermiddag på trappan beskriver Felicia:

"Vi brukar för det mesta typ hoppa runt, skratta jättemycket, kanske nån ska ut och ta en rökpaus, eller nått sådant där. Så står vi och snackar för det mesta."

Det som Felicia beskriver att man "hoppa runt" är något som flera av de andra ungdomarna också tagit upp, man sitter inte still på trappan utan umgås ganska högljutt och det är mycket kramande och kärleksfulla gester, vilket Petra och Johans citat visar:

"I somras var det liksom, alla bara pussade varandra hej och hej då och kramas hit och pussas dit och gosa hit och gosa dit."

"Folk kommer fram och kramar en och (...) Vi sitter där med gitarren, jag tar gitarren med mig in till stan och spelar."

Sernhede skriver om ungdomar i rockband genom rockspelandet kan leva ut sina drifter och impulser vilket kan spela en utvecklande roll för självförståelsen¹⁸⁰. Att hoppa, kramas och spela gitarr mitt i staden kan också tolkas som att leva ut sina drifter och impulser. Ett par informanter nämner att det bara är just på vinterhalvåret man är vid emotrappan, under sommaren sitter man ute, utanför centralstationen eller i slottsskogen. Det verkar vara i Göteborgs centrala delar ungdomarna tillbringar sin tid och ett par av våra informanter uttrycker att de inte är accepterade för sin stil i sina egna

¹⁷⁸ Greenwald 2003

¹⁷⁹ Sernhede 1995

¹⁸⁰ Ibid.

stadsdelar. I Skogholm och Javaherinasabs kartläggning var detta ännu mer framträdande¹⁸¹. Ungdomarna kan alltså sägas tillhöra den urbana grupp som Björn Andersson skriver om. Andersson menar att en av orsakerna till att man umgås i stadens centrum är att man inte accepteras i sin hemmiljö¹⁸².

Ove Sernhede ser i sin forskning kring ungdomar som spelar i rockband hur viktigt det är för ungdomar att få pröva sina egna ideal, normer och värderingar. Det kan inte göras på samma sätt under vuxet övervakande i exempelvis ordnade aktiviteter som idrottsföreningar eller fritidsverksamheter¹⁸³. Detta kanske kan vara anledningen till att drygt hälften av ungdomarna i Skogholm och Javaherinasabs undersökning hade så svårt att komma på aktiviteter de önskade¹⁸⁴. Möjligtvis är de nöjda med situationen som den är, de har redan ett ställe att hänga på där de slipper vuxnas inblandning. Att de övriga sade sig sakna en öppen fritidsverksamhet där man bara kunde "vara" kan också ses som ett behov av att få vara ifred från ordnade aktiviteter och utforska normer och värderingar på egen hand. Även Andersson är inne på samma linje och menar att läroprocesser som utvecklas i det offentliga rummet till stor del handlar om att testa sin frihet och självständighet samt att lära sig social kompetens och att fungera kollektivt¹⁸⁵.

5:4:2 Rivalitet

"För mig så är nog alla emot emos... Alla är emot emos. Jag vet inte vad jag ska säga riktigt. Det är alla olika stilar, det är brat, det är hiphop, det är r'n'b (...) Det var värst när det var fjortisarna. Helt ärligt. Jag skulle gå ner för att träffa min kompis på centralstationen som kommit från Norrbotten och jag gick förbi, alla bá 'buh EMO' och kastade sådär papper du vet. Jag fick springa 'Aaa'. Det är typ som andra världskriget, alltså folk förstår inte när vi säger såhär, bá 'men så farligt är det inte att bli kallad emo, ta det inte så seriöst'."

Johans uttalande ovan påvisar hur många av informanterna upplever sin situation. Vår upplevelse är att emogruppen är en stigmatiserad ungdomsgrupp. Goffman skriver om hur människor som på något sätt är avvikande ofta går ihop i egna grupper. Både grupper som tillhör "de normala" och "avvikarna" skapar tydliga dikotomiseringar mellan "vi" och "dom". Detta går att se på ett tydligt sätt i rivaliteten mellan de mer "normala" fjortisarna och de "avvikande" ungdomarna vid trappan. Att det är just fjortisarna som är de värsta är i stort sett samtliga överens om. Viktor säger:

"Jag hatar fjortisar... tror att dom är nånting! (...) Deras finaste begrepp 'fjortismakt-emoslakt!' som jag fick höra mycket sist jag var på X-skolan."

En del ungdomar pratar också om "bratsen" som används omväxlande med fjortisar för att beskriva antagonisterna. Vår uppfattning är att i gruppen som utpekats som fjortisar finns även brats, vilket främst verkar användas som benämning på killarna i "fjortisgruppen". Ett par veckor innan vi kom i kontakt med våra informanter hade det varit på gång att bli ett stort bråk då ett annat gäng ungdomar hade kommit för att "ta över" emotrappan. Detta var även något vi fick höra av fältarbetarna på Cityenheten då vi kom i kontakt med dem. Både polis och väktare hade kallts till platsen för att avstyra bråket. Flera av våra informanter hade varit på plats. Felicia och Johan berättar vad som hände:

¹⁸¹ Skogholm och Javaherinasab 2008

¹⁸² Andersson 2002

¹⁸³ Sernhede 1995

¹⁸⁴ Skogholm och Javaherinasab 2008

¹⁸⁵ Andersson 2002

”... det skulle ju va en stor fight mellan fjortisar och emosar. För fjortisarna skulle ju försöka ta över trappan, men dom misslyckades. Det var typ tre såna där stora bilar som många kan va i och så typ två stycken personbilar som kom dit med poliser. Men självklart var dom på våran sida eftersom vi var typ bara 15 som kom dit, resten av dom andra var typ fjortisar och brats.”

”Trehundra brats bara står där (...) Så står de där med hårspray och tändare 'nu ska vi bränna emos'. Vi var 18 personer som stod där och kollade mot dem. Jag kollade klockan på min mobil och plötsligt var klockan kvart över och jag gick fram till dem 'ursäkta men klockan är kvart över, när kommer spöande?' Han bá 'jag slår dig nu, jag svär'. Jag bá 'varsågod'. Näe men så kommer vakterna och avbryter alltihop. Jag visste att de skulle vara så jävla töntiga och komma dit och visa (...) vakterna bara kom 'näe nu får nu lägga av här, nu går ni ut härifrån'.”

Våra informanter har också olika sätt att försöka förstå rivaliteten mellan gängen, nästan genomgående är att de tänker sig att det på ett vis är synd om fjortisarna som är osäkra och inte vågar visa sina känslor. Johan och Lena säger:

”... tro mig det är fjortisar som är dom mest... det är dom som är mer emo än oss. Dom går runt för att tycka ner sina känslor eller någonting så går de runt och har tjejer och festar och dricker. Dom trycker ner samma smärtor som dom har. Dom är så osäkra att dom sminkar på sig, det ser ut som om dom har tryckt ner huvudet i lera, jag har sett såna tjejer.”

”Jag tror att dom tycker emo är snyggt men att dom inte vågar erkänna det! Att dom säger emo bara för att skydda sig själva... eller jag vet inte, men det är jättemycket som dom har tagit över (...) Ja, jag tror att dom tycker det är snyggt men att dom inte vågar vara så alternativa så...”

Vi ser här ytterligare ett exempel på hur våra informanter använder sig av social kreativitet för att hantera bemötandet från ”andra”¹⁸⁶. Även om nästintill samtliga informanter pratar om rivaliteten mellan fjortisar och de som hänger vid emotrappan kan de också vara mer nyanserade i sin beskrivning, som Johans citat får belysa:

”Om man jämför så kallade fjortisar och emos, jag ser inte skillnaden. Det enda är: de bleker håret, vi färgar håret svart, dom klär sig mer glatt, vi klär oss mer depp, men dom betar sig fortfarande på samma sätt, båda gillar att dricka. Det är så, dom tar bort sin smärta, dom tar bort sin, festar, okej. Dom klär sig bara annorlunda, dom betar sig samma. Jag ser emotjejer som betar sig riktigt kaxigt och 'bratit', det är ingen skillnad på det. Det är de rivalerna är, det är om kläderna. Till och med fjortisar skär sig.”

Felicia menar att det finns vissa fjortisar och brats som respekterar ”emostilen” och kan vara justa och då respekterar man dem tillbaka. Lena uppger att hon har några fjortiskompisar och Maria nämner att det ju egentligen inte är stilen som är viktig utan personligheten. Johans ord får avsluta diskussionen kring rivalitet:

”Alltså det är rätt komiskt hur allt det här är, vi är som två partier som krigar om vem som ska vara ledaren över emotrappan.”

¹⁸⁶ Lalander & Johansson 2007

Rivaliteten mellan gängen skulle också kunna förstås som det Sernhede kallar en intersubjektiv läroprocess där man bland annat får öva på att hantera konflikter och samspela med andra¹⁸⁷.

¹⁸⁷ Sernhede 1995

6. Avslutande diskussion och konklusion

Syftet med vår uppsats var att få mer kunskap och förståelse kring emo-kulturen och de ungdomar som antas tillhöra den. Vi ville via de ungdomar som har inblick i och kunskap om kulturen beskriva och analysera denna kultur. Vi hade ingen ambition att påvisa sanningen om emo-kulturen och de ungdomar som antas tillhöra den, utan vi ville ge en bild av ungdomarnas subjektiva förståelse och kunskap om kulturen. För att besvara vårt syfte hade vi tre frågeställningar:

- Hur beskriver och uppfattar ungdomarna vid emotrappan emo-kulturen? Utifrån: symboler, grupp tillhörighet, normer, attityder och stil.
- Hur tar sig identitetsskapandet uttryck hos ungdomarna vid emotrappan?
- Hur upplever ungdomarna utomståendes bemötande och uppfattningar och hur förhåller de sig till dem?

I detta kapitel har vi för avsikt att besvara våra frågeställningar och lyfta de huvudsakliga resultaten. Slutligen ger vi några avslutande reflektioner och kommer med förslag på vidare forskning.

6:1 Sammanfattande diskussion kring resultaten

Innan vi började uppsatsen hade vi en begränsad uppfattning om vad emo innebar och betydde. Under studiens gång har bilden förändrats och samtidigt som vi fått mer kunskap har begreppet också blivit mer diffust. Det har framkommit att emo är ett subjektivt begrepp såtillvida att åsikterna är splittrade kring huruvida det är en musikstil, en klädstil eller en benämning på en person. Även om de förhåller sig mer eller mindre kritiska är informanterna överens om att begreppets betydelse och innebörd har utvecklats från att enbart ha varit en musikstil till att idag även vara en benämning på en klädstil och en person. Samtliga har också en relativt tydlig bild av hur en emo ser ut. Kännetecknande symboler för emo är frisyren som ska vara färgad i svart eller färgglada färger med en snedlugg som döljer ena ögat. Håret får också gärna vara rufsigt. Det som främst lyfts fram i klädväg är de smala svarta jeansen, ofta av märket Cheap Monday, och Converse eller Converseliknande skor. Generellt är det mycket svart i stilen men ofta i kombination med färger som rött och rosa. Vad gäller normer och attityder framkommer inga utmärkande drag som att man ska ha en viss politisk åsikt eller uttrycka en viss värdering inom gruppen. Snarare säger sig informanterna vara öppna och accepterande för personer med olika åsikter. Detta verkar också vara den viktigaste normen inom gruppen.

Huruvida emos skulle vara en självdestruktiv och/eller depressiv grupp är svårt att besvara. Informanterna ger en splittrad bild då vissa menar att det är vanligt förekommande inom gruppen medan andra uppger att det bara är en fördom och att det är något som förekommer inom alla livsstilar. Med andra ord så förekommer det självdestruktivitet och/eller depressivitet inom emogruppen men om det är något specifikt för just denna grupp kan vi inte dra några slutsatser om. Vi har inte hittat något som tyder på att gruppen skulle påverka till självdestruktivitet och/eller depressivitet utan vår uppfattning är att det ligger en individuell problematik bakom dessa företeelser. Inom gruppen ser vi alltså inte att det existerar några normer eller värderingar om att man ska ha en dyster syn på livet för att passa in. Snarare är det tvärtom, att man ska vara glad och positiv. Vi tror därför inte att gruppen i sig utgör en riskgrupp. En tolkning från vår sida om varför emogruppen blivit stämplad som depressiv är dels de svarta kläderna som kan anses uttrycka dysterhet och dels att det är accepterat bland ungdomarna att uttrycka sina känslor offentligt, vare sig de är glada eller deppiga.

Genom att ungdomarna vistas i det offentliga rummet blir det också lättare för andra att bilda sig en uppfattning om dem.

Det finns en ambivalens i informanternas syn på gruppstillhörighet. Å ena sidan vill man inte placera sig i ett fack genom att säga sig tillhöra en speciell grupp men å andra sidan uttrycker de en känsla av gemenskap med andra som också sticker ut med sin stil och klär sig annorlunda. Samtidigt som informanterna strävar efter att vara helt egna individer och att utskilja sig är människan i grund och botten en social varelse som strävar efter att bli accepterad och passa in i en grupp. Det skulle kunna ses som en kamp mellan det traditionella och det individualistiska samhället.

Av våra informanter är det ingen som identifierar sig som emo trots att de i uttalanden säger sig vara del av emogruppen. Inte heller i Skogholm och Javaherinasabs undersökning definierade sig någon av de 30 intervjuade som emo. I vår studie var orsakerna att emo enbart är en musikstil, att emo är ett skällsord och/eller att man inte har den rätta stilen. Vissa informanter menar att inte ens de som själva säger sig vara emo är emo, utan wannabe-emo. Ambivalensen som finns hos informanterna kan kopplas till den livsfas de befinner sig i. Under adolescensen är identitetsarbetet som intensivast och identiteten är ständigt under bearbetning vilket kan bidra till en ambivalens i identitetsskapandet. Det här tror vi skulle kunna vara en anledning till informanternas identitetsambivalens. Vi tror dock inte detta är den enda förklaringen då vi tycker oss se en skillnad mellan emogruppen och andra ungdomsgrupper som vi tror i större utsträckning identifierar sig med sin sociala identitet. Vi har en tanke om att andra grupper känner en större stolthet över sin gruppstillhörighet och istället för att avsäga sig den försvarar den. Vi tror att fler ungdomar skulle ta till sig begreppet och definiera sig som emo om det inte vore för att det av samhället förknippas så starkt med en depressiv och destruktiv livsstil.

Det är anmärkningsvärt att ingen av de ungdomar som vi och Skogholm och Javaherinasab intervjuade definierade sig som emo trots att de regelbundet hänger vid en plats som de själva och andra benämner som emotrappan. Vem är emo om ingen vid emotrappan definierar sig som det? Emo är ett väldigt komplext begrepp om vi ser till våra informanternas uttalanden. Det är inget man definierar sig själv som men i vissa sammanhang kan man ändå benämna sig själv som det, oftast när man talar om gruppen. Det går också bra att kalla andra ungdomar emo. Vår uppfattning är alltså att det råder en stor ambivalens om begreppet emo. Vi är osäkra på om denna ambivalens går att finna i någon annan ungdomskultur eller om den är specifik för just emokulturen.

Utmärkande för våra informanter är att de alla har en stor medvetenhet kring sin stil. De kan diskutera sin stil och har ett reflexivt förhållningssätt till den. Stilen är identitetsskapande och genom den får man en medvetenhet kring vem man är och vem man inte är. Våra informanter har hittat och tagit till sig sin stil på olika sätt. Vissa har varit mer försiktiga och tagit längre tid på sig medan andra redan från början känt sig hemma i stilen och tagit den till sig snabbare. Viktigt för samtliga är att skilja ut sig. Man vill ha en identitet som ingen annan har. Att skilja ut sig kan ses som att ha hittat sig själv och sin identitet. Återigen kan vi se hur det individualiserade samhället tar sig uttryck hos ungdomarna. Något som även tar sig uttryck i informanternas identitetsskapande är interaktionen med "andra".

Samtliga informanter upplever att utomstående uppfattar deras sociala identitet på ett sätt som inte stämmer överens med deras egen bild. De anser att de flesta utomstående har en negativ syn på dem, något de även får uppleva via glåpord, blickar och dåligt

bemötande. Vid våra besök vid trappan fick även vi erfara utomståendes bemötande via gliringar och blickar, vilket gav oss en förståelse över hur utsatta ungdomarna som hänger vid emotrappan verkligen är. Omfattningen av det dåliga bemötandet förvånade oss och vi blev varse om att ungdomarna vid emotrappan är en stigmatiserad grupp.

Ett par av informanterna hanterar bemötandet genom att göra verbalt aktivt motstånd. Dock är det vanligaste sättet att hantera utomståendes bemötande genom att ”stänga av” och ignorera glåporden de får höra. Även om informanterna uppger att de inte bryr sig om de negativa uttalandena om dem tycker vi oss se att de till viss del resignerar. Det vill säga att de vid interaktionen med ”andra” tar till sig de utomståendes negativa bild, vilket på sikt kan få konsekvenser för självbilden. Som vi tidigare skrivit berättade en av våra informanter om hur en nära vän till honom tagit sitt liv på grund av att han blivit trakasserad och nedtryckt för sin stil. Detta visar på ett tydligt sätt hur ett dåligt bemötande kan få förödande konsekvenser trots att det säkerligen inte var avsikten. Det är alltså av största vikt att reflektera över vilka signaler vi utomstående sänder ut i mötet med ungdomar som avviker från vår normativa samhällsbild. Våra informanter upplever sig speciellt utsatta av andra ungdomsgrupper. Det finns en stor rivalitet gentemot de så kallade ”fjortisarna”. Det har vid flera tillfällen varit bråk mellan grupperna och våra informanter känner sig utsatta då de är i minoritet. Polisen har vid ett tillfälle fått tillkallas då en stor grupp ungdomar hade samlats för att köra bort ”emosarna” från trappan. Vi tror att det är vanligt förekommande med rivalitet mellan olika ungdomsgäng men då en grupp är i sådan minoritet som den vid emotrappan är det ännu viktigare att inte se mellan fingrarna utan ta det på allvar.

6:2 Avslutande reflektioner

Vid studiens början trodde vi att emo-kulturen skulle vara lättare att ringa in och få grepp om. Vi hade föreställningen att vi skulle hitta informanter som definierade sig som emo och utgå från dem. Upptäckten att ingen ville definiera sig som emo var för oss mycket förvånande. Genom studien har vi fått förståelse och kunskap om varför det förhåller sig så och vi har insett hur komplex emo-kulturen är och hur våra informanter förhåller sig till detta. För oss har denna studie öppnat ögonen för vikten av att inte tolka in betydelser och innebörder i ungdomskulturers yttre attribut och symboler. Det är istället viktigt att låta ungdomarna själva definiera kulturen och se varje enskild individ och dennes personliga identitet.

6:3 Förslag till vidare forskning

Som vi tidigare har påpekat har vi inte funnit någon vetenskaplig forskning om emo-kulturen och ser därför ett stort behov av att forska vidare kring detta fenomen. Det skulle vara intressant att titta på bakgrundsvariabler som kön, klass och etnicitet inom kulturen. Vilka dras till kulturen? Finns det ett större accepterande gällande överträdande könsnormer? Det skulle även vara intressant att göra en jämförande studie gentemot andra ungdomskulturer. Skiljer sig betydelsen av grupptillhörighet? Är vissa ungdomskulturer mer individualistiska än andra? Ett annat förslag är att undersöka emotrappans betydelse för ungdomarna. Vad innebär det för ungdomarna att befinna sig i det offentliga rummet och synas? Samlas ungdomarna i centrum för att de inte accepteras i sina lokala miljöer? Vårt sista förslag på vidare forskning är att undersöka hur utomstående säger sig uppfatta ungdomarna vid emotrappan och hur de förhåller sig till dem. Upplever de ungdomarna skrämmande? Hur tolkar utomstående ungdomarnas symboler och yttre attribut?

Avslutningsvis vill vi låta Johan belysa en viktig tanke som vi alla bör bära med oss i mötet med andra människor:

”... ni ska inte gå och döma om ni inte lär känna mig som en person. Det spelar ingen roll hur jag klär mig.”

7. Referenser

7:1 Litteratur

- Andersson, Björn (2002): *Öppna rum*. Göteborg: Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.
- Barker, Felicity & Bor, William (2008): *Can music preference indicate mental health status in young people?* Australasian Psychiatry, 16:4, 284-288.
- Bjurström, Erling (2005): *Ungdomskultur, smak och stil*. Umeå: Boréa.
- Bjurström Erling (1997): *Högt och lågt- smak och stil i ungdomskulturen*. Umeå: Boréa.
- Bjurström Erling (1993): *Spelar rocken någon roll?* Stockholm: Statens ungdomsråd.
- Elofsson, Stig i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Fornäs, Johan/ Lindberg, Ulf & Sernhede, Ove (1994) i Fornäs, Johan/ Lindberg, Ulf och Sernhede, Ove (red) (1994): *Ungdomskultur: identitet och motstånd*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Frith, Simon (1978): *The sociology of rock*. London: Constable and company Ltd.
- Giddens, Anthony (2003): *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Goffman, Erving (1972): *Stigma – Den avvikandes roll och identitet*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag.
- Greenwald, Andy (2003): *Nothing feels good - Punkrock, teenagers and emo*. New York: St. Martin's Griffin.
- Hebdige, Dick (1988): *Subculture – the meaning of style*. London/New York: Routledge.
- Javaherinasab, Gilak & Skogholm, Christian (2008): *"Jag är inte emo, jag är Emma. Ingen får placera mig i ett fack"- en kartläggning av de ungdomar som regelbundet vistas kring den så kallade "Emotrappan" i Nordstan*. Göteborg: Fältgruppen city, Social resursförvaltning.
- Johansson, Thomas (2004): *Socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lalander, Philip & Johansson, Thomas (2007): *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, Sam i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Norlen, Eva (1997): ”Mjölken är slut! Nu lågar jag ur fett - Det är dags att fylla på ordboken” i *Aftonbladet* 1997-11-09.

Scott, Lydia & Chur-Hansen, Anna (2008): *The mental health literacy of rural adolescents: Emo subculture and SMS texting*. *Australasian Psychiatry*, 16:5, 359-362.

Sernhede, Ove (1995): *Modernitet, adolescens och kulturella uttryck*. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete.

Simon, Leslie & Kelley, Trevor (2007): *Everybody hurts- an essential guide to emo culture*. New York: Harper Entertainment.

Svenning, Conny (2003): *Metodboken*. Eslöv: Lorentz Förlag.

Thomassen, Magdalene (2007): *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups.

Trost, Jan & Levin, Irene (1999): *Att förstå vardagen- med ett symbolisk interaktionistiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Widerberg, Karin (2002): *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Ziehe, Thomas (1994): *Kulturanalyser- ungdom, utbildning, modernitet*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Ziehe, Thomas (2008): *Ny ungdom- om ovanliga läroprocesser*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag.

7:2 Internetkällor

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Emo> / nedladdad 2009-03-26

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Fashioncore> / nedladdad 2009-03-27

<https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html> / nedladdad 2009-03-27

<http://www.gp.se/gp/jsp/Crosslink.jsp?d=494&a=353324> / nedladdad 2009-03-23

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/1%C3%A5ng/subkultur> / nedladdad 2009-03-26

<http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf> / nedladdad 2009-03-20

Intervjuguide

TEMA 1

Vad är emo?

- Vad tänker du på när du hör begreppet emo?
- Hur skulle du förklara att en emo är? (med tanke på utseende, stil, sinnesstämning, attityder, musik och handlingar)
- Om du jämför emokulturen med din stil- vad är likt och vad är olikt?
- Vad är det som tilltalar/inte tilltalar dig med emostilen?

TEMA 2

Vilka är emo?

- Har du förståelse för att andra kan uppfatta dig som emo?
- Vad tror du det är som kan få andra att tro att du är emo?
- Umgås du med personer som du skulle definiera som emo?
- Tror du att dom också skulle definiera sig som emo?
- Går det att vara emo utan att lyssna på ”emotional hardcore”
- Kan man vara emo utan att klä sig på ett visst sätt?
- Måste man befinna sig i en speciell ålder för att vara emo?

TEMA 3

Skällsord eller inte?

- Varför är det så få som kallar sig emo?
- Är det okej att kalla andra för emo?
- Är det okej att själv bli kallad emo?
- När hörde du ordet emo första gången? Användes begreppet på annat sätt än vad det gör idag? På vilket sätt skiljer det sig?
- Upplever du att emo är ett skällsord? (Hur kommer det sig, tror du? Beror det på media, etc.)

TEMA 4

Gruppen och identiteten

- Är det viktigt för dig att tillhöra en grupp? (på vilket sätt?)
- Tycker du att det är viktigt att andra ser vilken grupp du tillhör?
- Är det viktigt hur du blir uppfattad av andra?
- Hur tror du att andra uppfattar dig? (som inte känner dig?)
- Hur skulle du vilja att andra uppfattade dig?
- Är det viktigt att sticka ut och synas med sin stil?
- Hur fick du upp ögonen för den stil du har idag? (Har du haft en annan stil tidigare?)
- Hur kommer det sig att du valt den stil du har idag?

Informerat samtycke

Vi vill ge Dig en kort information om oss och vår studie. Vi heter Sara Ahlström och Charlotte Bengtsson och går sjunde och sista terminen på socionomprogrammet vid Göteborgs universitet. Vi skriver vår c-uppsats om ungdomsgruppen emo. Vårt syfte med studien är bland annat att få mer kunskap och förståelse av emo-kulturen. Vi är intresserade av att få höra vad just Du har för kunskaper och tankar om subkulturen, även om Du själv inte definierar dig som emo.

Din medverkan är frivillig och Du kan när som helst välja att avbryta ditt deltagande i studien. Vi kommer att spela in våra intervjuer och den information Du lämnar kommer endast att användas till vår studie. Bandinspelningarna kommer sedan att förstöras då studien är genomförd. Du kommer att vara anonym i studien. Intervjun tar cirka en timme. När vår uppsats är färdig och godkänd av Göteborgs universitet kommer vi, vid önskemål, att skicka ett exemplar till Dig.

Tack för din medverkan!

Vid frågor och funderingar, kontakta:

Sara Ahlström:

Mobil: -

Mail: -

Charlotte Bengtsson:

Mobil: -

Mail: -

Eller vår handledare:

Staffan Höjer:

Telefon: -

Mail: -